

AHOJ!

Thomas G. Masaryk

Ledenbrief van de
Vereniging Vrienden
Nederland - Tsjechië & Slowakije

COLOFON

Bestuur:

A. Hoogstad voorzitter
Antoniuslaan 33, 3341 GA Hendrik Ido Ambacht
Tel. 078-681 2603

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer secretaris
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag
Tel. en fax 070-325 8679

A. den Boogert penningmeester
Postgiro rek.nr. 379543 t.n.v.
Ver. Vrienden Nederland-Tsjechië & Slowakije
Tel. en fax 010-420 5581

mevr. M. van Dorst G.P.A. Schöpping
G. Molenaar mevr. H. Sugito
C. Oostveen J. Vrijhof

Redactie Ledenbrief:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer tel. en fax 070-325 8679
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

Mevr. H. Sugito J. Vrijhof
J. Sugito J.F.E. Wallin
mevr. J. van Unnik

Ledenadministratie:

Mevr. H.G. v.d. Burg-Meijer
Nieuwendamlaan 274, 2547 JR Den Haag

GTSM (Genootschap voor Tsjechische en Slowaakse Muziek):

Hans Wallin (voorzitter) tel. 070-327 8706
Prins Bernhardlaan 21, 2264 CA Leidschendam

Wim Brandse
Jacques de Coo

Afdelingen:

Amsterdam: K.L. Thio tel. 020-679 1423
Rotterdam: A. den Boogert tel. 010-420 5581
Den Haag: L.M.A. Marcus tel. 070-368 3918

V.M.T.S.-Filmdienst:

K.L. Thio tel. 020-679 1423
Van Baerlestraat 59, 1071 AR Amsterdam

Info Stedenbanden:

J.M. van Gastel tel. 070-390 1190

Info Reisdienst:

A. Hoogstad tel. 078-681 2603

ISSN 1383-0899

De VNTS heet haar **nieuwe leden** van harte welkom!

- 9/2 Dhr. W. Spijkman, Bergen
- 10/2 Gemeente Zoetermeer (donateur)
- 12/2 Dhr. F. Killaars, Swalmen
- 15/2 Nederlands Bureau voor Toerisme, Leidschendam (donateur)
- 17/2 Fam. M.A. van der Laan, Niebert
- 21/2 PON Mobiel BV, Voorschoten (donateur)
- 21/2 Gemeente Brielle (donateur)
- 23/2 Gemeente Oudewater (donateur)
- 24/2 Fam. dr. O.Th. Uttendorfsky, Lieshout
- 29/2 Dhr. F.P. van Boven, Gorinchem

Leden en donateurs ontvangen gratis het verenigingsblad 'AHOJ'.

Uit het huishoudelijk reglement:

Lidmaatschap

Aanmelding als lid/donateur van de vereniging kan uitsluitend geschieden door een aanmeldingsformulier geheel ingevuld en ondertekend aan het bestuur te doen toekomen.

Zodra de contributiebetaling door het bestuur is ontvangen, ontvangt het lid een lidmaatschapskaart voor het lopende verenigingsjaar.

De leden zijn verplicht de contributie over enig jaar voor 1 maart van dat jaar te voldoen op een door het bestuur aangegeven wijze.

Indien een lidmaatschap na 30 juni van enig jaar ingaat, is het betreffende lid over het nog resterende gedeelte van dat jaar slechts de helft van de geldende jaarcontributie verschuldigd, met dien verstande dat bij toetreding als lid in november of december over het dan lopende jaar in het geheel geen contributie verschuldigd is, mits de contributie over het volgende jaar wordt voldaan.

Indien en zolang twee of meer leden hetzelfde woonadres hebben, bedraagt de contributie voor hen te zamen anderhalf maal de contributie voor een lid, mits geen aanspraak wordt gemaakt op toezending van meer dan een exemplaar van het verenigingsorgaan en andere publicaties van de vereniging aan het gemeenschappelijk woonadres.

Het lidmaatschap eindigt door opzegging door het lid, door het overlijden van het lid of door roeyment van het lid door de algemene ledenvergadering. Opzegging kan slechts schriftelijk geschieden, uiterlijk twee maanden voor het einde van een verenigingsjaar.

VAN DE VOORZITTER

Met enige aarzeling zet ik de pen op het papier, de patroon met inkt is gevuld, mijn hand gehoorzaamt, er komen letters uit mijn pen, mijn "Van de Voorzitter" ontstaat. Eén ding ontbreekt, het onderwerp, maar ik hoop dat het al schrijvende nog geboren wordt. Dat merkt u vanzelf, wanneer u tenminste verder wilt lezen.

Twee zaken liggen in het verschiet: de Ledenvergadering op de 23ste en de Voorjaarsreis.

Ik kan daarover nog net iets schrijven, want als het goed is, krijgt u 'Ahoj' nog vóór 23 maart in de bus.

Ik verheug mij erop de groep trouwe leden, die ieder jaar komen, weer te zien. Die honderden anderen zou ik ook wel eens willen ontmoeten, want wie zijn toch die personen, die achter de namen op de ledenlijst schuil gaan en wat hebben zij met Tsjechen en/of Slowaken? Tegen diegenen, die voor het eerst gaan of misschien na een aantal jaren weer eens het plan opvatten om op de Jaarvergadering te komen, zeg ik: U vindt er altijd weer een opgewekte en prettige sfeer. Dus komen! Maar wel: aanmelden, want wij willen u natuurlijk geen leeg bord bij de lunch voorzetten.

Dan nog de Voorjaarsreis van 27 april. U kunt zich nog aanmelden, want op dit moment zijn er nog maar 20 deelnemers. Wij hebben om praktische redenen het aantal personen gelimiteerd op 35.

Enkele Stedenbanden hebben gereageerd: Budel, Purmerend en Hoorn. Zij zouden graag zien dat wij hun partner-gemeenten aandoen en de groep is daar welkom. Zo krijgen onze reisgenoten een indruk waar onze Jumelage-gemeenten mee bezig zijn.

Ik ben dus bezig de reis voor te bereiden. Ik doe mijn best er een interessant programma van te maken: veel moois te zien en ook van de bewoners te horen hoe Tsjechië zijn best doet de plaats in de volkerengemeenschap te verwerven die het verdient. Wij zijn tenslotte vrienden van hen en de wederzijdse sympathie is boven twijfel verheven.

Dus, wanneer ik uw belangstelling heb gewekt voor de reis: er is nog plaats, maar, zo raad ik u aan, stel de aanmelding niet langer uit.

Dank voor uw aandacht. Ik heb gezegd.

Arie Hoogstad

= = = = =

* Het maandelijks uitgeven van de Ledenbrief kost

* de VNTS een flinke duit. Door advertenties kun-

* nen wij deze kosten drukken en u bereikt daarmee

* een gericht publiek in een oplaat van + 750

* exemplaren. Onderstaand onze tarieven:

*

* 1/16 pag.	* f 16,50;	* 5 nrs.	* f 80,=;	* 10 nrs.	* f 155,=
* 1/8 "	* f 22,--;	* "	* f 105,=;	* "	* f 205,=
* 1/4 "	* f 33,--;	* "	* f 160,=;	* "	* f 315,=
* 1/2 "	* f 55,--;	* "	* f 265,=;	* "	* f 510,=
* hele pag.	* f 93,50;	* "	* f 450,=;	* "	* f 850,=

*

* Voor nadere inlichtingen: Secr. V.N.T.S., Nieuwendamlaan 274,

* 2547 JR DEN HAAG. Tel. 070-3258679.

* *****

VAN DE REDACTIE

Hebt u ook zo moeten zoeken naar het invulstrookje voor de Jaarvergadering en niet gevonden? Toen ik 'AHOJ' bij de drukker ophaalde, ontdekte ik pas dat het strookje domweg was vergeten. Ik schaam me nog! Ook nu ontbreekt het strookje; geen nood, u kunt gewoon bellen, faxen of schrijven naar het secretariaat.

Het is weer een dikke 'AHOJ'. Vorige maand beloofden wij u een omvangrijk portret deze maand te plaatsen. Op de voorpagina kunt u al zien wie het slachtoffer is: Thomas G. Masaryk.

Omvangrijk is ook het "Nieuws van de Stedenbanden" en in de "Knipselmap" is niet geknipt, denk ik.

Er zijn al eerder aangekondigde, maar ook nieuwe "Evenementen". Ziet u ook allemaal besnorde, bejaarde, in antieke uniformen gestoken militairen voor u bij het woord *Veteranendag*? Dan hebt u het mis, want het gaat nu om antieke auto's!

Reiskriebels komt niet alleen bij de VNTS voor want de stedenbanden Roden en Hoorn hebben er ook last van. Bij "Reisinformatie" leest u er meer over, alsook het verslag van de infomarkt te IJsselstein. Dat van Hoogeveen kwam te elfder ure binnen en staat achterin dit blad.

Bij "Allerhande" enkele leuke berichten. Eén onzer leden is *Boer van het jaar* geworden. Dat verdient een compliment!

Bij "Van de leden" vindt u een verrassing. Het 12-jarig zoontje van een onzer leden heeft een verslag geschreven van zijn optreden in Tsjechië. Wij plaatsen alvast het eerste deel.

Tenslotte vestigen wij uw aandacht op een serie van 10 (!) achtereenvolgende paginavullende advertenties. Zij krijgen een vaste plaats op de laatste pagina van 'AHOJ'.

U hebt er een kluif aan; wij ook.

Hennie van der Burg

EVENEMENTEN

BONI PUERI weer in Nederland!

BONI PUERI, jongenskoor uit de republiek Tsjechië, Hradec Králové, maakt vanaf 1e Paasdag een kleine tournee door Nederland.

Op zondag, 1e Paasdag dus, geven zij een concert in de St. Jan in Den Bosch, aanvang 15.30 uur, toegang gratis dankzij de J.C. van Lanschot Stichting.

2e Paasdag, maandag 8 april, werkt het koor mee aan de kerkdienst van de Raad van Kerken in Steenwijk, Geref.kerk, Onnastraat, aanvang 10.00 uur.

's Middags om 16.00 uur zingt het koor in de R.K. kerk van Veenhuizen op uitnodiging van de Stichting Veenhuizen-Cultureel. Info en

reserveringen: 050-5016066.

Dinsdag 9 april komt het koor in de R.K. Kerk van Clinge (Zeeuws-Vlaanderen), aanvang 19.30 uur op uitnodiging van het mannenkoor "Good Company". Info en reserveringen: 0114-312645.

Woensdag 10 april is het koor uitgenodigd voor een besloten relatie-concert in de abdij van Heeswijk. Donderdagavond 11 april zal in de Koningin Wilhelminakazerne een concert worden verzorgd voor genodigden van de Commandant Stafcompagnie, de Majoor der Limburgse Jagers C.H. van der Pluijm, in Ossendrecht, als dankbetoon voor de gastvrijheid die het koor in deze kazerne zal genieten. (info: 0164-678257).

Op 18 april '94 kreeg het koor de cultuurprijs van de stad Hradec Králové; plaquette met oorkonde worden hier trots getoond!

Vrijdagavond 12 april, 20.00 uur sluit BONI PUERI deze Nederlandse tournee af met een concert in de Kathedraal van Roermond. Info: 0475-318245.

De concerten staan onder het hoge beschermheerschap van Z.E. de Ambassadeur van de Republiek Tsjechië in Nederland, de heer Mihule.

BONI PUERI zingt tijdens deze tournee werken van Orlando di Lasso, Giovanni da Palestrina, Johan Sebastian Bach, Gabruil Fauré, Wolfgang Amadeus Mozart, Antonín Dvořák en van Tsjechische componisten als Radek Rejšek en Jan Jirásek, die speciaal voor het koor een Missa Propria schreef.

Ook spirituals, Tsjechische, Deense, Duitse en Nederlandse volksliedjes staan op het programma. Dirigent is Pavel Horák.

Music director van het koor Jiří Skopal
Begeleider (piano/orgel) František Vaníček.

==

Veteranendag

Op 30 november 1995 is opgericht de "Stichting Tsjechische Veteranen dag". Het doel van deze stichting is om eens in de vijf jaar een groots evenement op internationaal niveau te organiseren. Waarbij zoveel mogelijk antieke en klassieke voertuigen van Tsjechisch fabrikaat, die 25 jaar en ouder zijn, bijeen gebracht worden.

De stichting organiseert zijn eerste evenement in het weekend van zondag 27 april 1997.

Waarom 1997? Het is dan

50 jaar geleden dat voertuigen van Tsjechisch fabrikaat na de tweede wereldoorlog in grotere getale in Nederland werden ingevoerd. Tevens is het dan vijf jaar geleden dat een gelijksoortig evenement in Nederland is georganiseerd.

Dit eerste evenement vindt plaats aan de Duits/Nederlandse grens in de nabijheid van Zevenaar.

Iedere bezitter van een Tsjechisch voertuig van 25 jaar of ouder, die belangstelling heeft voor dit grootse evenement, kan inlichtingen verkrijgen bij: Stichting Tsjechische Veteranen Dag, Tandwielstraat 20, 3083 AV Rotterdam; tel. 0180-413985 na 18.00 uur. Fax: 010-4853214 tussen 9 - 17 uur.

(T.z.t. komt de redactie hier uitgebreider op terug)

Voorjaarsreis

Het programma van de VNTS-voorjaarsreis ziet er veelbelovend uit. De reiscommissie heeft enkele tipjes van de sluier opgelicht.

Op zaterdag 27 april gaan we 's morgens vroeg de lucht in waardoor we al om 10 uur in Praag zullen landen en reizen terstond (per bus) door naar het plaatsje Hluboká (nabij het bekende kasteel), waar we t/m 30 april zullen verblijven. Intussen maken we tochtjes in de omgeving. Vervolgens bezoeken we Domažlice, waar we zullen overnachten om daarna richting Jihlava te trekken. Hier blijven wij ook enkele nachten. Op 4 mei zijn we dan in Praag, slapen er één nacht en vliegen op zondag in de namiddag terug naar Amsterdam.

Er zijn nog plaatsen vrij maar haast u wel.

**VAN URK, OOK IN HERFST EN WINTER FIJNE
VAKANTIES IN DE TSJECHISCHE REPUBLIEK:**

**PERSOONLIJK GECONTROLEERDE APPARTEMENTEN, PENSIONS EN
VAKANTIEWONINGEN IN VERSCHILLENDE PRIJSKLASSEN IN:**

- * **PRAAG**, met eventuele culturele reserveringen en/of excursies.
- * **MIDDEN- EN ZUID BOHEMEN**, o.a. **SLAPY** (stuwmeer, vissen),
TELČ (door UNESCO beschermd cultureel monument),
STRUHAŘOV (kastelen, paardrijden, golf, vis- en wandelgebied),
ŠUMAVA (uitgestrekt wandelgebied, langlauf, veel natuurschoon).
- * **REUZENGERBERGTE** (uitgestrekt fiets- en wandelgebied, veel natuurschoon, vanaf Kerstmis sneeuwzeker!)

Inlichtingen bij:	Van Urk, Amsterdam,	telefoon	020 - 623 1662
		telefax	020 - 624 2036

REISINFORMATIE

Reisinformatiedag in IJsselstein

Zaterdag 10 februari jl. werd in het Historisch Stadhuis van IJsselstein een reisinformatiedag over Tsjechië gehouden. Deze dag heeft volgens de organisatoren aan het doel beantwoord en heeft o.a. geresulteerd in een verdere kennismaking met Tsjechië voor o.a. de IJsselsteinse bevolking en bezoekers uit andere delen van ons land.

Ook de voorzitter van de VNTS, de heer Hoogstad, had de moeite genomen naar IJsselstein te komen en deze dag te bezoeken.

Naast reisorganisatiebureaus presenteerde ook het stedenbandcomité IJsselstein-Strakonice zich.

De reisinformatiedag heeft mede ertoe geleid dat een mannenkoor uit IJsselstein veel interesse heeft voor uitwisseling. Zo mogelijk zal dit in de tweede helft van dit jaar geconcretiseerd worden.

Emmy A. Prins (stedenbandcomité)

== =

Opvallend was ook een artikel (met foto) in 'Zenderstreeknieuws' van 14 februari jl.. Natasja Hoegee schrijft hierin o.a.:

"De reisinformatiedag over Tsjechië en over de vriendschapsband met Strakonice bood een zeer compleet beeld. De dag werd ook druk bezocht en de organisatie was goed te spreken over de opkomst.

Voor degene die nog niet precies wist wat hij in Tsjechië wilde gaan doen, was alle mogelijke informatie te krijgen, van vakantiehuisjes tot campings en van fiets- tot paardrijvakanties of vakanties op de boerderij. Ook voor de wintersport is Tsjechië heel geschikt, maar dat is duidelijk nog niet bij iedereen bekend.

Bij elkaar was het een succesvolle dag voor de deelnemers en is Strakonice weer een stukje dichterbij de bevolking van IJsselstein gebracht".

== =

Stedenbanden gaan op reis

De Stichting Stedenband Hoorn-Prábram stelt de inwoners van Hoorn in de gelegenheid een vijfdaagse trip naar de zusterstad van Hoorn, het Zuid-Boheemse stadje Prábram, te ondernemen en wel van 15 t/m 19 mei a.s.

Het kerkcomplex, hoog boven de stad op de Svatá Hora (Heilige Berg), is de belangrijkste bezienswaardigheid. Het beeld van de zwarte Madonna aldaar wordt door vele pelgrims uit de gehele wereld bezocht. Met financiële en bouwkundige hulp van Hoorn is de 350 treden tellende historische trap naar de Svatá Hora fraai gerestaureerd.

Voor nadere informatie kunt u 's avonds tussen 18 en 19 uur bellen met 0229-238071; 0229-216226; 0229-230297.

Uit het huisblad "Roder Journaal" van 20 februari jl. vernemen wij o.a.:

De Stichting Oost West Contacten organiseert de komende zomer voor de vierde keer een culturele reis naar de Tsjechische partnergemeente Litomyšl. Daar wordt weer een aantal concerten bijgewoond in het kader van het jaarlijkse Smetana-festival in Litomyšl. Het vertrek vindt dit jaar plaats op woensdag 26 juni en op dinsdag 2 juli komt het gezelschap weer in Roden aan.

Diegenen die al eerder zijn mee geweest weten dat deze reis, evenals de vorige, een onvergetelijke indruk zal maken. Op meerdere terreinen van cultuur is Litomyšl en omgeving het neusje van de zalm en bovendien niet duur. Voor nog geen 500 gulden kan men een aantal prachtige concerten, mooie excursies meemaken, terwijl er ook een aantal maaltijden bij is inbegrepen.

De prijs kan zo laag worden gehouden door niet in dure hotels te overnachten. Een luxe vakantiereis is het dus beslist niet.

Voor inlichtingen kan men zich schriftelijk of telefonisch melden bij Evelien Metzlar, Nijenrode 69, 9301 XT Roden, tel. 050-5014 435.

NIEUWS VAN DE STEDENBANDEN

Rijswijk-Beroun

Bij een oriëntatiebezoek aan partnerstad Rijswijk kon de Berounse stadsarchitecte, Dana Vilhelmová, in 1992 ook een indruk opdoen van het verzorgingshuis Steenvoorde aldaar. De manier van wonen en leven van ouderen in deze instelling maakte veel indruk en terug in Beroun werd Dana Vilhelmová de grote gangmaakster voor de stichting van een Steenvoorde-achtige ouderenhuisvesting en -verzorging in haar woonplaats. Dit ter vervanging van de, ook voor Tsjechische begrippen, zeer matige voorzieningen ter plaatse. De plannen kwamen na het overwinnen van de nodige moeilijkheden van de grond en eind 1994 kon met de bouw van een bejaardencentrum worden begonnen.

Een centrum van een zodanig "progressieve" opzet, dat het al gauw als een proefmodelproject voor heel Tsjechië werd beschouwd. En nu het inmiddels gereed is gekomen, geldt dat helemaal. Als het overeenkomstig de hooggespannen verwachtingen gaat functioneren, zullen binnenkort ook andere gemeenten het voorbeeld volgen.

Het nieuwe gebouw, begin februari geopend door de minister van Sociale Zaken van de Tsjechische republiek, heeft op de vier verdiepingen in totaal 45 appartementen, sommige speciaal geschikt voor rolstoelgebruikers, alsmede een ruimte voor dagopvang. Op de begane grond is een compleet dienstencentrum met ruimten voor allerlei behandelingen, tot een kapsalon toe. Naast een supermarktje en een wasserij is er ook een grote keuken met een capaciteit van 500 warme maaltijden per dag. Voor een groot deel worden die geleverd aan zelfstandig wonende ouderen van Beroun.

Behalve met adviezen door de bedrijfsleiding van Steenvoorde is vanuit Rijswijk ook financieel bijgedragen aan het Berounse project. Via een inzamelingsactie van de Stichting Zorginstellingen Rijswijk werd een bedrag van 20.000 gulden bijeengebracht en dit geld is o.a. gebruikt voor de inrichting van de foyer en de eetzaal.

Waalre-Nové Město

Aan een door de voorzitter van het comité Waalre-Nové Město gezonden overzicht van de in het kader van de vriendschapsband tussen de Brabantse en de Moravische stad ontplooiende activiteiten heb ik het volgende ontleend.

Sinds eind 1991 bestond in Waalre een comité "Oost Europese Contacten". Maar al veel eerder had de plaatselijke Agnus Dei-kerk contacten met de Moravische steden Havlíčkův Brod en Horní Krupa en via deze contacten kwam Nové Město in beeld voor een meer officiële stedenband. Belangrijke doelstelling daarbij was de bevolking van Nové Město te helpen bij het na de fluwelen revolutie op gang gekomen democratiseringsproces.

Op 11 en 12 december 1992 kwam een delegatie uit Nové Město naar Waalre om informatie op te doen over met name milieu, sociale wetgeving, kruiswerk, bejaardenzorg, onderwijs, agrarische zaken en jeugdwerk. Een en ander leidde tot een stage van ambtenaren uit Nové Město in de Brabantse zuster gemeente. Ook de senioren raakten bij de contacten betrokken en een groep uit Waalre en Aalst (tezamen de gemeente Waalre) ging in augustus 1994 op bezoek in Nové Město. Inmiddels is het comité "Oost Europese Contacten" van naam veranderd en is het nu comité Waalre-Nové Město geworden. De activiteiten beperken zich nu immers tot de Tsjechische plaats. En die activiteiten nemen toe. In 1995 is er veel aandacht voor activiteiten in het kader van de nieuwbouw van een verzorgingshuis in Nové Město, 47 senioren bezoeken vanuit die stad Waalre en logeren bij leeftijdsgenoten aldaar en ook de scouting knoopt contacten aan. De scouts uit Aalst en Waalre beginnen met een steunactie om de collega's in Nové Město te helpen met het opzetten van een nieuw scoutingonderkomen. En passant zamelen ze ook nog een dertigtal computers in die na opgeknapt en van software voorzien te zijn aan scholen in de partner gemeente ter beschikking worden gesteld.

Bij het naar Nederland reizen zijn de daaraan verbonden kosten nog al eens een probleem gebleken voor de Tsjechische vrienden. Het comité moet dus attent blijven op de mogelijkheden voor sponsoring.

Voor 1996 zijn ook al weer heel wat plannen gemaakt. Daarbij zullen zowel jongeren als senioren betrokken worden, kunstenaars uit Nové Město gaan een verkooptentoonstelling houden in Waalre, waarbij de opbrengst bestemd is voor de inrichting van bovengenoemd verzorgingshuis en er wordt gedacht aan een "Grootouderproject". Dat project houdt in grote lijnen in dat grootouders hier en daar gaan vertellen over hun jeugd en dit betrekken op hun gevoelens en ideeën over de huidige jeugd. Alles wordt op papier gezet en verwerkt tot een lesbrief voor de hogere groepen van het basisonderwijs.

Het comité constateert dat de grote afstand en de taal vaak barrières zijn om plannen te kunnen uitvoeren, maar dat er gelukkig goede en stevige persoonlijke contacten zijn ontstaan en dat via de informele kanalen er toch nog redelijk vlot zaken (op gemeentelijk niveau) afgehandeld kunnen worden.

Purmerend-Jihlava

Het laatste jaarverslag 1994 is nauwelijks verwerkt of het eerste over 1995 is al binnen. De denkbeeldige lauwerkrans is gewonnen door de directie bestuurszaken van de gemeente Purmerend, die nog vóór het einde van de maand januari het

jaarverslag op de post deed. Compleet met foto's en overnames uit persberichten is het in samenwerking met de gemeentelijke werkgroep stedenband Purmerend-Jihlava een heel boekwerk geworden en in het begeleidend schrijven zegt gemeentelijk coördinator, de heer R. Oechies, dat 1995 een succesvol jaar is geweest, waarin de stedenbandrelatie is geëvalueerd en wegens wederzijds succes geprolongeerd. Zeker een terechte constatering als je de indrukwekkende opsomming van activiteiten ziet. Welgeteld 33 verschillende items en het zou mij niets verwonderen als Purmerend-Jihlava daarmee een eerste plaats zou innemen op de lijst van goed lopende stedenbanden.

In het jaarverslag foto's van het in oktober 1994 in Jihlava geopende "Purmerendhuis", waar personen die voor de stedenband de stad bezoeken kunnen logeren en waar een ruimte voor exposities beschikbaar is. In 1995 hebben 49 zakelijke bezoekers en 42 vakantiegangers er overnacht. Veel méér inwoners van de beide partnersteden gingen over en weer op visite. De aantallen waren daarbij ongeveer gelijk; uit Purmerend reisden circa 190 mensen naar Jihlava en omgekeerd waren er dat zo'n 180. Grote "volksverhuizingen" waren daarbij het bezoek van

45 leden van de folkloristische groep Vysočan aan de Purmerendse harmonievereniging Crescendo met een tegenbezoek van 56 Crescendo-mensen aan de Tsjechische vrienden en de uitwisselingen tussen het Jan van Egmondcollege en het Gymnasium te Jihlava met over en weer meer dan 40 deelnemers. Ook de Rotaryclub Jihlava toog 35 man en vrouw sterk naar Purmerend.

Een hoogtepunt in het verslagjaar was de oplevering van het voorbeeldproject van de Nederlandse boomkwekerijsector, bestaande uit een één kilometer lange beplanting langs een toegangsweg tot Jihlava, een plantsoen en een stadsparkje. Geld en materiaal, het ging om in totaal een half miljoen gulden, afkomstig van het Ministerie van Landbouw en het productschap voor siergewassen, en een ontwerp voor de groenbeplanting gemaakt door architect De Groot van de gemeente Purmerend. De uitvoering van het project ging niet altijd van een leien dakje, maar uitvoerder Schippers wist alles tot een goed einde te brengen. De enige teleurstelling voor sommige Tsjechen: het niet verwerken van tulpebollen. Directeur Sochor van "Openbaar groen Jihlava" legde bij de officiële aanvaarding van het project uit waarom niet. "De bollen zouden al vóór het uitkomen verdwijnen. Mensen moeten met kleine stapjes worden opgevoed, zodat zij kunnen wennen aan bloemen in een plantsoen".

Eind november 1995 leverde de stedenband nog iets moois op, namelijk Tsjechische bierdagen in Purmerend. In een zestal plaatselijke café's werd een aantal dagen bier, Becherovka en wijn geschonken. Daarbij werd desgewenst Tsjechische worst geserveerd. Of om nog iets preciezer te zijn, wijnen en worstsoorten uit Moravië. Het getapte bier was Ježekbier, uit de eigen brouwerij van Jihlava. Ježek is Tsjechisch voor egel en in het stadswapen van Jihlava komen naast twee leeuwen ook twee egels voor. Dat is al eeuwenlang zo. Of de vóór 1945 veel gebruikte Duitse naam Iglau (meer dan de helft van de bevolking was toen Duitstalig) iets te maken heeft gehad met het Duitse woord "Igel", dat egel betekent, is niet bekend.

Terug naar het Ježekbier. Het werd voor de gelegenheid door enkele werkgroepleden speciaal uit Geseke in Duitsland opgehaald, want dat is een van de weinige plaatsen waarnaar de brouwerij van Jihlava het bier exporteert. Op 26 november werd in café De Bonte Koe, voor deze plechtigheid omgedoopt tot Hospoda Strakatá Kráva, het eerste glas getapt door burgemeester František Dohnal van Jihlava, net op werkbezoek in Purmerend, prompt nagevolgd door collega Van Dam van de partnerstad. Volgens het Noordhollands Dagblad liet beider taptechniek te wensen over, maar lukte het achteroverslaan van het getapte de heren uitstekend. Wie het gehele verslag wel eens zou willen lezen wordt aangeraden te bellen met de heer Oechies of met mevrouw Brun-van Waveren, stedenband coördinatoren en te bereiken (overdag) op 0299 452 471 resp. 0299 452 470.

Tegelijk met de jaarrapportage ontving ik nog een tweetal berichten met betrekking tot de stedenband Purmerend-Jihlava, die voor Nederlandse jumelagegemeenten en bezoekers aan Jihlava van belang kunnen zijn en onverkort hierna volgen.

Jan van Gastel

Reisgids Jihlava

Door de voorzitter van de stedenbandwerkgoep uit Purmerend, de heer dr. J. Guichelaar, is in juli 1994 een handzame reisgids over de stad Jihlava gemaakt. Daarin beschrijft hij talrijke wetenswaardigheden over die stad en geeft hij praktische tips. Zo worden daarin o.a. behandeld: het reizen naar Jihlava, het vervoer in de stad, de verschillende overnachtingsmogelijkheden, een goed gedocumenteerd historisch overzicht, restaurants, café's, de winkelmogelijkheden, wat er verder nog te zien is, etc., etc.

Deze reisgids is in de eerste plaats bedoeld voor de inwoners van Purmerend die Jihlava op hun vakantiereis willen bezoeken. Daarnaast is deze handige reisgids ook in de hotels, op de plaatselijke camping en in het voorlichtingscentrum van de stad Jihlava te verkrijgen. Er zijn al

honderden exemplaren van dit interessante boekje (72 pag.) verstrekt aan Nederlandse toeristen. De heer Guichelaar zal deze reisgids dit voorjaar aanpassen aan de gewijzigde situaties in die stad en zal de gids voorts nog uitbreiden met toeristische informatie uit de omgeving. Het ligt in het voornemen van de stad Jihlava om deze gids daarna dan ook te laten vertalen in het Duits, Engels en Frans.

Als er Nederlandse gemeenten, stedenbandwerkgroepen of -stichtingen, -verenigingen zijn die ook zo'n boekje zouden willen laten maken over hun partnerstad (of dat die partnerstad dat zelf zou willen laten doen), dan is de heer Guichelaar daartoe in principe tegen een nader overeen te komen vergoeding gaarne bereid.

Mocht u daarvoor interesse hebben, dan kunt u met hem contact opnemen. Zijn adres is: de heer dr. J. Guichelaar, De Roerdomp 164, 1444 XZ Purmerend, tel. 0299- 427 322.

== =

Tentoonstelling over Holland Waterland in Jihlava

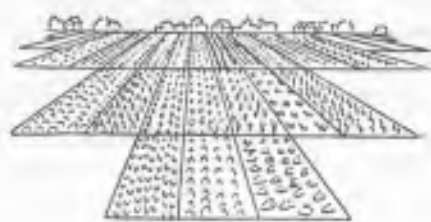

De "gemeentelijke werkgroep stedenband Purmerend-Jihlava" heeft in haar partnerstad Jihlava (Tsjechië) de tentoonstelling: "Holland Waterland, pompen of verzuipen" opgesteld en geopend. De tentoonstelling is tot stand gekomen in samenwerking met het Hoogheemraadschap voor Uitwaterende Sluizen in Hollands Noorderkwartier te Edam.

De tentoonstelling heeft als doel de inwoners van Jihlava inzicht te geven in de voortdurende strijd in Nederland tegen het water. Door middel van een serie fraaie foto's wordt een beeld gegeven van de ontwikkeling van Noord-Holland: van een veengebied omstreeks het jaar 1000, via een waterrijk gebied met grote meren tot aan 1600, tot de huidige situatie met drooggemalen polders. Tevens wordt een inzicht gegeven in de ontwikkeling van de waterschappen als de eerste demo-

cratische organisaties die het waterpeil en de waterkwaliteit beheersen en beheren. De expositie is in het bijzonder gericht op de schoolkinderen in Jihlava. Met het onderwijs in die stad zijn er dan ook afspraken gemaakt om klasgewijs de tentoonstelling te bezoeken. Voor dat doel is een lesbrief ontwikkeld, aan de hand waarvan de docenten hun leerlingen in de klas op een bezoek aan de tentoonstelling kunnen voorbereiden. De lesbrief, samen met een serie vragen voor de leerlingen en de begeleidende teksten van de foto's, zijn eerst in het Tsjechisch vertaald.

Naast deze fototentoonstelling is er voor de leerlingen gelegenheid hun inzichten in het beheer van de waterstand en de waterkwaliteit in een fictieve polder te testen met behulp van het computerspel "Water", dat door het hoogheemraadschap is ontwikkeld. Vier computers zijn daarvoor ter beschikking gesteld door de gemeente Jihlava. Voorts krijgen de schoolkinderen ook een in het Tsjechisch vertaald stripboekje: "Droppie Water, de reis van het regenwater" mee.

Vele scholen in Jihlava hebben bij de opening van deze tentoonstelling hun belangstelling hiervoor al getoond; naar verwachting zullen ongeveer 1000 schoolkinderen deze tentoonstelling bezoeken.

De expositie is ook door de inwoners van Jihlava te bezoeken; daarvoor is de tentoonstellingsruimte in het "Purmerendhuis" dagelijks van 15.00 - 16.00 uur (op zaterdag van 10.00 - 13.00 uur) geopend. Op dit moment is er al zeer veel belangstelling voor de tentoonstelling.

Nederlandse gemeenten, stedenbandwerkgroepen, -stichtingen, -verenigingen, enz. die dit ook willen doen in hun (Tsjechische) partnerstad, kunnen deze tentoonstelling tegen een nader overeen te komen vergoeding overnemen. U kunt daartoe contact opnemen met de stedenbandcoördinator van de gemeente Purmerend, de heer R. Oechies, tel. 0299-452 471.

VAN DE LEDEN

Van de heer B. Warnar uit Amersfoort ontvingen wij een persbericht over het project "De Toelip". Dit stuk kunt u lezen bij "Van en over, diversen". Eveneens in deze rubriek de inzending van Peter Krug/Delft.

De heer J. Brinks uit Roden zond ons 2 krantenberichten waarvan één bij "Allerhande" en de ander bij de "Reisinformatie" is geplaatst.

Van A. den Boogert/Rotterdam kregen wij het nieuws over het familiekoor (zie "Allerhande").

In deze rubriek maken wij plaats voor de jongste pennelikker van ons allemaal: Martin Segers!

Beste redactie van de VNTS,

In het vorige nummer was de rubriek "Van de leden" leeg. Toen zei mijn moeder: "Misschien is het leuk om jouw reisverslag van jouw optreden in Praag op te sturen". "Okee", zei ik.

Het is wel een beetje raar om in maart over kerstmis te lezen, maar het was wel een leuke ervaring.

Nu vertel ik iets over mij zelf:

Ik heet Martin Segers, ik ben 12 jaar oud en ik woon in Prinsenbeek. Mijn belangrijkste hobby is muziek maken. Sinds een half jaar speel ik ook op een Tsjechische doedelzak.

Doordat ik vaak bij de familie in Tsjechië ben, maak ik kennis met de Tsjechische cultuur. Voor de kerst mocht ik zelfs samen met de Tsjechische kinderen optreden. Daarover heb ik een verslag voor school gemaakt. En nu stuur ik het ook aan u toe.

Mijn eerste muzikale optreden in het buitenland

Op een zondag, 2 weken voor de herfstvakantie, kreeg ik een telefoontje binnen. Ik was er verbaasd over wie het was. Het was een vriend uit Praag. Hij heet Zdenek Tulis. Ik heb die meneer ontmoet op een kamp in Tsjechië. Hij werkt graag

met kinderen. Daarom werkt hij 's zomers als kampeider. Zijn beroep is programma's maken voor de TV en radio.

Hij heeft mij aangeboden om in een kinderkerstprogramma op te treden (soort Kinderen voor kinderen) voor de mensen en misschien ook voor de Tsjechische TV. Dat lijkt mij heel erg leuk want ik zou met mijn doedelzak + orkest optreden. Maar de datum van dat optreden + repeteren valt helaas onder schooltijd.

Ik heb het eerst tegen meneer van Gerven (klasseleraar) verteld. Hij zou het voor mij fantastisch vinden. Daar was ik heel blij mee. Maar hij zegt dat hij er niet over mag oordelen maar de directeur, meneer Suikerbuik. Meneer Suikerbuik vond dat een hele leerzame ervaring en gaf daarom permissie.

Toen was ik pas echt blij. Juppie! Jee!

Direkt heb ik Zdenek opgebeld en het grote nieuws verteld. Hij was er ook ontzettend blij om. Dit optreden is in december, maar over 2 dagen vertrek ik met de herfstvakantie naar Tsjechië. "Neem je doedelzak mee en je kerstliederen en wij maken er gelijk werk van", zei Zdenek.

In Tsjechië aangekomen was ik bij mijn oom en tante. Daar haalde Zdenek mij op en bracht mij naar een professor van muziek. Hij wou mij testen wat ik kon. De professor was verrast. En ook Zdenek zei dat hoewel hij geen mensen alleen uit vriendjes politiek zou laten optreden toch niet

heeft verwacht dat ik zo goed kon spelen. Ik bood de professor aan op mijn doedelzak proberen te spelen. De professor wilde zijn kans niet laten gaan: Wat een gemakker was dat! Het lukte hem niet om uit mijn doedelzak een zuivere toon te krijgen (wat voor mij een koud kunstje is).

Toen werd in grote lijnen besproken welke kerstliederen we spelen en hoe het programma in elkaar zit. Uiteindelijk werd besloten dat het optreden beter uitkomt als ik er 2 begeleidende instrumenten bij krijg: een jongen die een hoorn speelt, een jongen die gitaar speelt en een meisje die zingt. De professor werkt de kerstliederen uit en stuurt ze toe, dan kunnen we gaan oefenen. Want in de decemberweek zelf hebben we maar 3 repetities en direkt daarop 5 voorstellingen.

Na deze afspraken reden we met Zdenek naar een festival van kinderfilms. Ik mocht deel uitmaken van een kinderjury. En na de filmvoorstelling mocht ik doedelzak spelen voor de kinderen en ook voor de plaatselijke TV. De kameramensen zeiden tegen me eerst wat ik moest doen. Eerst een paar vragen beantwoorden zoals hoe ik heet, waar ik woon en wat voor liedjes ik ga spelen. Dan maakten ze een opname van mij en tegelijkertijd van een tentoonstelling van schilderijen.

Ik vond het leuk om met andere kinderen van de kinderjury in een Huis voor kinderen en jongeren te slapen. Want dat huis was ingericht met allemaal leuke spelen b.v. tafeltennis, raceauto's met afstandsbediening, computers en anderen.

Tot slot heb ik mijn beoordeling over de kinderfilms uitgesproken. Zdenek heeft de prijsuitreiking gepresenteerd en een actrice die in veel films als prinses speelt overhandigde de prijs.

Toen zijn we weer naar Praag vertrokken.

(wordt vervolgd, red.)

=====

Wilt u een avondje genieten? Ja, wie niet!!

Koop dan de prachtige videoband over Jáchymov, zijn geschiedenis en omgeving (Noord-Bohemen).

In deze schitterende videofilm komen de kuurbadplaatsen Mariánské Lázně (Mariäbad), Karlovy Vary en in het bijzonder Jáchymov (Joachimsthal) aan de orde.

Deze laatste stad is door verschillende gebeurtenissen wereldberoemd geworden en weer in de vergetelheid geraakt. Wilt u weten, hoe dat gekomen is?

Deze videofilm **"Jáchymov, geschiedenis en omgeving"** kost u slechts f 20,- excl. verzendk.

Een toeristisch boekje over West-Bohemen met zijn prachtige plaatsen, zijn mooie, golvende landschap en zijn boeiende geschiedenis is in voorbereiding. Het komt begin 1996 uit.

Extra aanbieding een verhalenbundel "Vrienden"

Een gezellig, humoristisch boek over het dagelijks leven en het kuren in Jáchymov (Tsjechie).

De auteur beschrijft o.a. de gezellige sfeer van het kuren en het gastvrije kuuroord Jáchymov.

f 15,- exclusief verzendkosten.

Bel of schrijf naar Uitgeverij **"In liefde Bloeiende"**

Azuriet 12, 3831 VW Leusden.

Telefoon: (033) 4942183 / Fax: 033) 494 52 39

VAN EN OVER TSJECHIË EN SLOWAKIJE

Uit de knipselmap

Glas is net als damesmode

Boheems glas behoort sinds jaar en dag tot de belangrijkste produkten van de Tsjechische nijverheid en een van de grootste producenten is Crystalex Nový Bor. Over dit bedrijf vond ik een uitgebreid bericht in de Prager Wirtschaftzeitung van 21 december jl., een bijlage bij de Prager Zeitung van dezelfde datum.

Crystalex is een grote onderneming met eind 1995 een werknemersaantal van 4880. In 1994 werd voor 2¼ miljard kronen omgezet, waarvan meer dan de helft rechtstreeks naar het buitenland ging. De totale winst bedroeg in dat jaar 82 miljoen kronen.

Voor de omwenteling was de export verhoudingsgewijs veel belangrijker. De produktie werd precies afgestemd op die export en relatief weinig daarvan kwam op de binnenlandse markt.

Ook Crystalex kwam daarna voor privatisering in aanmerking. In het kader van de couponprivatisering lukte het 20% van de aandelen aan de man te brengen. De resterende 80% bevindt zich nog altijd in het Fonds voor het beheer van nationaal eigendom en niemand weet wat daarmee gaat gebeuren. Er bestaan plannen voor een soort openbare verkoop van die aandelen. Jan Kratina, de hoogste baas van de onderneming, vindt dat géén goed idee. Hij ziet zijn bedrijf liever in handen van één grote aandelenbezitter, die hart voor de zaak heeft en vooral ook voor de blijvende produktie van kwaliteitsglas. En nog liever zou hij het vrijkomende aandelenpakket door het bedrijfsmanagement aangekocht zien om "avonturiers" buiten de deur te houden. Probleem is wel dat er, gelet op de beurswaarden, dan zo'n miljard kronen op tafel moeten komen. Een geluk is wel dat Crystalex technologisch aardig bij de tijd is, zodat grote financiële injecties niet nodig zijn. Er bestaat, meent Kratina, dan ook geen noodzaak om een kapitaalkrachtig buitenlands bedrijf te interesseren. Wel moet er in de organisatie nog het een en ander veranderd worden en hangende de onzekerheid over de toekomstige eigendomsverhoudingen stagneert dat wat. Of in het verkiezingsjaar 1996 spoedig beslissingen van hogerhand te verwachten zijn, betwijfelt de algemeen directeur. Die desondanks in 1996 nog wel enige verbetering van de bedrijfsresultaten zegt te zien. Gegokt wordt op een exportpercentage van 65. Daarbij komt dat van de omzet in Tsjechië zelf ongeveer een derde door toeristen uit het buitenland wordt gekocht. Crystalex brengt dus veel vreemde valuta in.

Jan Kratina wijst er in het krantebericht nog op dat de hele produktie via de firma Sklo-export wordt verkocht onder de merknaam Bohemia Crystal. Op die manier kan men het best met de grote bedrijven in het buitenland concurreren. En wat de aard van het geproduceerde betreft, het moet relatief goedkoop zijn en zeker wat het huishoudelijk glas betreft tegen een stootje kunnen. De afwasmachine overleven. Serieproduktie gaat het echte handwerk verdringen. Dat laatste terrein moet meer en meer aan de kleine producenten overgelaten worden. Eenvoud is nu de mode, weet Jan Kratina, en trends kun je niet negeren. "Glas is net als damesmode. Wat in het verleden bon-ton was, is dat vandaag de dag niet meer. Tegen de stroom inroeien heeft geen zin", aldus de hoogste Crystalex functionaris.

Uienmotief

Eenmaal op de glastoer zijnde gooit de Prager Wirtschaftzeitung er ook nog maar een beschouwing op een enigszins verwant terrein tegen aan. Daarvoor begaf men zich naar Český Porcelán Dubí, een van de grootste producenten ter wereld van porselein met uienmotief, van serviesgoed tot miniaturen. Het grootste bedrijf op dit gebied zit in Japan. In Meissen wordt alles nog met de hand gemaakt, wat bij een de helft kleinere produktie als in Dubí wel een tien keer hogere verkoopprijs per artikel oplevert.

Voor Český Porcelán Dubí was 1995 een goed jaar. De produktie steeg met 21½%, de omzet kwam daarmee op 250 miljoen kronen en daarvan bleef ongeveer een kwart als zuivere winst over. Behaald met 450 medewerkers, die gemiddeld 8550 kronen per maand aan salaris mee naar huis konden nemen.

Bij Český Porcelán wordt toch ook nog veel handwerk geleverd. Bij de decoraties tot 70%. Anders dan bij het glas, spelen modetrends geen rol. Het uienmotief is het porselein van generaties, zegt men. Wie 50 jaar geleden een servies kocht kan wat verloren is gegaan nog steeds vervangen. Volgens directeur Vladimír Feix komt de voortdurende populariteit door het ongecompliceerd zijn van vormen en ornamenten, wat juist de laatste tijd helemaal mode is. Vladimír Feix beschouwt de in 1955 begonnen samenwerking met het Weense Thun Hohenstein als cruciaal geweest. In het kader daarvan kan nog steeds "alles" vlot op bestelling gemaakt worden en zo nodig qua kleur aangepast.

Na de fluwelen revolutie werd snel op de nieuwe situatie ingespeeld. Al in 1990 scheidde de fabriek zich af van de Karlsbader Porzellan Gruppe en dadelijk daarna werd de helft van het bedrijf verkocht aan een door 23 werknemers opgerichte vennootschap. De rest ging deels naar de overige personeelsleden, naar afnemers en individuele aandeelhouders en 18% is nog in het Fonds voor het beheer van nationaal eigendom. Gezien de vele handarbeid en de goede uitrusting van het bedrijf hoefde er geen extra kapitaal aangetrokken te worden. Ook anno 1996 werkt men nog zonder vreemd geld, dus zonder rentelasten. Nog altijd siert het uienmotief het merendeel van de produktie. Om het hoge percentage handwerk te kunnen handhaven, wordt veel aandacht besteed aan de opleiding van het personeel. Ongeveer de helft van de produktie gaat naar het buitenland. In Oostenrijk werd de afzet de laatste jaren minder, maar daartegenover staat nu een grote uitvoer naar Japan. Weliswaar maakt men in dat land drie keer zoveel porselein als bij Český Porcelán, maar de Japanners exporteren bijna alles naar Amerika.

Al met al een tevreden directeur Feix, die zegt alleen nog een beetje te tobben over die 18% aandelen bij het Fonds. Die moeten een goede bestemming krijgen. Liefst verkoop aan één gegadigde, die hart voor het bedrijf heeft. Veel zal afhangen van de prijs die het Fonds wil maken. "Eigenlijk moet het management ook die 18% nog zien te krijgen, dat kan mogelijk veel ergernis besparen", concludeert de directeur.

Een laatste interview

Begin november jl. overleed in Praag, 69 jaar oud, de Tsjechische filosoof, socioloog en antropoloog Ernest Gellner. Kort voor Gellner's dood had Trouw-journalist Mathijs Smit een interview met hem, dat op 12 november in zijn krant werd opgenomen.

Sinds de val van het ijzeren gordijn had Gellner leiding gegeven aan een centrum voor de bestudering van nationalisme, onderdeel van het Central European University. Eerder in zijn leven had hij Praag twee keer moeten ontvluchten. De eerste maal met zijn familie na de intocht van de nazi's, later nog eens toen het communistische bewind zijn intrede deed. Na een studie in Oxford doceerde hij aan Engelse hogescholen, maar na 1989 wilde hij beslist terug naar zijn vaderland.

In het interview, bijna een hele pagina groot, komt een heleboel aan de orde en niet alles laat zich even makkelijk samenvatten. Maar duidelijk blijkt van een groot optimisme over de recente ontwikkelingen in de Tsjechische Republiek, het "minst problematische land van Europa, met een stabiel politiek systeem, een hoog opleidingsniveau, een goede technische ontwikkeling en uitstekende werk-ethiek". Bovendien dankzij Hitler en Stalin etnisch-homogeen, stelt de hoogleraar. Economisch noch politiek ziet hij veel problemen, maar wel enig gevaar voor het intellectuele klimaat. Door de economische ontwikkeling worden veel kundige mensen uit de wetenschap weggelokt naar de zakenwereld. Gellner denkt dat Tsjechië een tweede Oostenrijk zal worden: welvarend en stabiel, maar ook een beetje saai. Met de kans dat de cultuur die onder de communistische onderdrukking toch kon bloeien, onder de vrijheid gaat verwelken.

Volgens Mathijs Smit was Gellner allerminst saai. Integendeel, hij haalde fel uit naar intellectuele tegenstanders, vooral tegen hen die het relativisme en het postmodernisme aanhingen. Dogmatisch absolutisme was hem trouwens altijd een gruwel en in het vraaggesprek bevestigt Ernest Gellner dat nog eens uitdrukkelijk. De interviewer merkt dan op dat zijn gesprekspartner zich toch zelf graag in nogal absolute bewoordingen uitdrukt en in een lezing zeer negatief over agrarische samenlevingen heeft geoordeeld. Gellner zegt, dat hij daarmee een beetje wilde provoceren, maar wel van mening is dat zulke samenlevingen al te vaak gekenmerkt worden door hiërarchie, onderdrukking en dogmatiek. Om er aan toe te voegen dat hij daar als moderne liberaal niets van moet hebben en liever geen blad voor de mond neemt want: "Ik heb een hekel aan die preutse, aanstellerige gevoeligheid die de politieke correctheid met zich mee brengt".

Ook Gellners's opvattingen over nationalisme komen in het interview ter sprake. Opvattingen, die hij met name in zijn bekendste boek *Nations and Nationalism* uit 1983 heeft kenbaar gemaakt. Mathijs Smit herinnert Gellner aan zijn voorspelling daarin dat nationalisme wel zou blijven bestaan, maar in minder hevige vorm als gevolg van afnemende sociale verschillen en zegt dat dit niet lijkt uit te komen. Ernest Gellner is het daarmee niet eens, omdat hij de opleving van het nationalisme ziet als een gevolg van de ineenstorting van het communisme en de daarmee gepaard gaande instabiliteit in de minder ontwikkelde landen op de Balkan en in de Kaukasus. Voor de Westerse landen ziet hij de grote arbeidsmigratie als een gevaar. Die is weer een gevolg van de voortdurende ongelijkheid in welvaart. Ook in ontwikkelde samenlevingen kunnen conflicten ontstaan tussen de cultureel heterogene binnenkomers en de oorspronkelijke bevolking, meent Gellner.

Zoals gezegd, Gellner zal zijn theorieën niet meer aan de toekomstige werkelijkheid kunnen toetsen. Zoals ook zijn wens nog eens geschiedenis te mogen doceren op een middelbare school niet meer vervuld zal kunnen worden. Mathijs Smit moet constateren dat Tsjechië een oorspronkelijk denker heeft verloren.

Coöperatie met voorbeeldfunctie

Omdat er de laatste maanden zo weinig over Tsjechië en Slowakije in de Nederlandse media verschijnt, komt ook het volgende knipsel, al is het een beetje belegen, nog aan de orde. Terwijl het toch over zaken gaat, die het van hun vers-zijn moeten hebben.

In het NRC-Handelsblad van 1 september 1995 een stuk van Frits Schaling over een tuinbouw-coöperatie in het Moravische Lednice. Die coöperatie heet Morava en bestaat sinds 1993. De belangrijkste drijvende kracht bij de oprichting was het Nederlandse bedrijf Cebeco Handelsraad (CH), een internationale land- en tuinbouwspecialist bij uitstek. Ook nu nog heeft CH bemoeienis met het project via een voor enkele jaren in Lednice gedetacheerde adviseur van CH-onderdeel Cebeco International Projects. Deze adviseur, René Oosterwechel, vertelt aan Frits Schaling dat er veel wantrouwen was bij de plaatselijke tuinbouwers, al was het alleen maar tegen de naam coöperatie, die herinnert aan iets wat vroeger een instelling was, waarvan het lidmaatschap verplicht was. Het was en is nog steeds zaak tot uit den treure de vrijwilligheid van het lidmaatschap te benadrukken. Ook niet-leden mogen van bepaalde diensten gebruik maken, al hebben de leden natuurlijk voorrang.

Het lidmaatschap is niet duur, zo'n 8000 kronen als eenmalige uitgaaf. Er zijn nu 25 deelnemers, die in totaal 500 ha inbrengen en een omzet van circa drie miljoen kronen per maand bereiken. Dat is 60 tot 70% van alles wat aan groenten en fruit in Lednice wordt geproduceerd. De coöperatie zet veel af aan de fruitverwerkende industrie, maar in toenemende mate ook aan de groothandel en aan supermarkten. Het is de leden toegestaan rechtstreeks, dus buiten de coöperatie om, aan derden te leveren. Dat is bij

produceren in coöperatief verband ongewoon, maar hier niet verboden om vooral de vrijwilligheid te benadrukken.

Morava kent een veelheid aan produkten: tomaten, komkommers, paprika's, broccoli, koolsoorten, prei en nog veel meer. Er worden machines gebruikt, die voor een deel uit Nederland komen. Zoals de preipootmachine, een technisch hoogstandje, dat zorgt dat het gat in de grond zo ruim is dat de wortelstok van de prei voldoende ruimte krijgt om mooi lang te worden.

Het Moravaproject ontvangt vanuit Nederland ook financiële steun in het kader van het Productenplan Tsjechië. Het is ook als voorlichtingsproject bedoeld. René Oosterwechel laat weten dat nu de productie goed op poten staat, de "na-oogstbehandeling" aandacht gaat krijgen, dat wil zeggen zaken als het wassen, de selectie en de verpakking van de tuinbouwproducten. Ook de plaatselijke tuinbouwschool wordt in de voorlichtingscampagne betrokken. Inmiddels bestaan er ook plannen het project in Lednice in andere landen te gaan kopiëren. Gedacht wordt aan Slowakije en Hongarije. Eerste voorwaarde is wel, zegt Oosterwechel, dat de mensen willen. In Lednice is dat geen probleem gebleken. De deelnemers daar zijn er geheel van doordrongen dat alles wat gedaan wordt een economische basis moet hebben. Leveren dus wat de klanten willen en aanpassen aan veranderende consumptiepatronen. Het teeltseizoen vervroegen en verlengen waar dat kan. Tuinbouwer-coöperatielid Jaroslav Čech is nu al enthousiast. Zijn tien hectare tomaten zijn een succes geworden. Voor hem kan het project niet meer stuk.

Tsjechisch-Duitse spanningen

En toen kwamen er op het nippertje toch nog een paar knipsels binnen. Het eerste, uit de NRC van 1 februari jl. en gezonden door de heer P. Krug, heeft als kop "Relatie Bonn-Praag verstoord" en het tweede, dat afkomstig is uit het Nieuwsblad van het Noorden d.d. 22 februari en opgestuurd werd door de heer L. Tuinstra, is voorzien van het opschrift "Spanning om dirigent ontaardt in Tsjechisch-Duitse kakofonie".

De NRC stelt kanselier Kohl verantwoordelijk voor (opnieuw) een verkoeling van de betrekkingen tussen de twee landen. De, ook letterlijk, grote man heeft immers weer eens de Tsjechisch-Duitse beginselverklaring over de toekomstige betrekkingen getraineed. Over die verklaring wordt al meer dan drie jaar onderhandeld en breekpunt is steeds weer de kwestie van de in 1945 uit Tsjechië verdreven Sudetenduitsers. Er is al eerder in 'Ahoj' over geschreven.

Bonn vindt dat er een Tsjechische erkenning in moet dat de verdrijving onrechtmatig was. En Bonn vindt dat omdat de (afstammelingen van de) verjaagden maar niet ophouden dit te eisen. Die eisers vormen een belangrijk deel van het CSU kiezerscorps in Beieren en alleen samen met die CSU kan Kohl's CDU aan een meerderheidsregeling komen, dus.....

Nu een erkenning van het de Sudetenduitsers aangedane leed misschien nog haalbaar zou zijn voor Praag (president Havel heeft zich ook al eens in die zin uitgelaten), maar zover als de Duitse eis wil de Tsjechische regering niet gaan, daarbij gesteund door het constitutionele hof dat de toenmalige verdrijvingsbesluiten vorig jaar rechtmatig heeft genoemd. Daarbij komt dat erkenning van onrechtmatigheid de Sudetenduitsers er toe zou brengen schadevergoeding te gaan eisen en het recht op vrije vestiging in het gebied van herkomst.

In Duitsland lijken de Groenen en de SPD geneigd tot het negeren van de Sudetenduitse eisen. Zij drongen aan op een nieuw debat in het parlement. Daarbij was kanselier Kohl zelf niet aanwezig. Minister van buitenlandse zaken Kinkel bleef de oude standpunten herhalen wat voor de oppositie reden was de kanselier uit te nodigen de kwestie persoonlijk te gaan behandelen, Kohl lijkt daar weinig trek in te hebben en minister Kinkel deed nog wat uitspraken die in Tsjechië als nieuwe eisen werden opgevat. De onderhandelings sfeer is nu weer verder verziekt en niemand verwacht voorlopig enige vordering bij de regeling van de betrekkingen tussen de beide landen.

Ook op een heel ander gebied botert het niet en daarover informeerde dr. Hans Renner de lezers van het Nieuwsblad van het Noorden. Het gaat over de problemen van het Tsjechisch Philharmonisch Orkest. In het juli/augustusnummer van 'Ahoj' (1995) werd daarover al bericht naar aanleiding van een artikel in de Volkskrant. Het ging over allerlei al dan niet vermeende narigheid met chef-dirigent Gerd Albrecht, in 1991 met veel gejuich in Praag binnengehaald. Het leek er

toen nog op dat de Duitse orkestleider de storm wel zou doorstaan, maar Hans Renner meldt nu dat de omstreden dirigent boos is vertrokken, nadat de Tsjechische minister van cultuur het vertrouwen in hem had opgezegd. De druppel die de emmer tenslotte deed overlopen was een interview met Albrecht in een Duitse krant. De dirigent spuwde daarin zijn gal over zijn ervaringen in Praag en noemde zichzelf het doelwit van het Tsjechisch chauvinisme; hij moest boeten voor de nazi-bezetting en ook voor de inval van o.a. het DDR-leger in 1968. De Duitse pers haakte er op in en begon over de vraag hoe anti-Duits die Tsjechen eigenlijk wel waren. Sommige kranten verweeten de Tsjechische intellectuelen xenofobie (afkeer van alles wat vreemd is), nationalisme en anti-Duitse houding. De media in Tsjechië kwamen toen ook in actie en herinnerden aan München 1938, gruw-

weldaden tijdens de bezetting en de kwalijke houding van Kohl in de verzoeningsdialoog. Het geval Albrecht kreeg zo een politieke lading, alle bezwerende woorden van Tsjechische politici ten spijt.

Uiteindelijk werd het de cultuurminister allemaal te veel, nadat hij eerst Albrecht lange tijd de hand boven het hoofd had gehouden. De chef-dirigent had een brief aan president Havel geschreven (en in de Duitse kranten laten opnemen) vol verwijten, onder meer het verwijt dat Havel niet was verschenen bij het jubileumconcert van het orkest. Die afwezigheid had zijn oorzaak in de omstandigheid dat de president nog enkele vrije dagen wilde doorbrengen met zijn ongeneeslijk zieke vrouw Olga. Had Albrecht dat niet moeten weten? De minister reageerde boos en zei niet langer achter de omstreden dirigent te staan. Die dadelijk opstapte. Wat achterbleef was een ontwricht orkest en een flinke deuk, opnieuw, in de Tsjechisch-Duitse betrekkingen.

Wat de muzik kenners er van vinden? De Smetana-puristen onder hen waren al woedend op Albrecht sinds die in het Duitse Münster eerder had gezegd dat in het symfonisch gedicht De Moldau "jodelende, door Becherovka bezopen jagers" te horen zijn. Anderen vonden dat een grapje dat moest kunnen in een tijd dat niemand zich er druk over maakt dat in een Tsjechisch TV-reclamespotje een melodie uit De Moldau gebruikt wordt voor het aanprijzen van een laxermiddel.

Jan van Gastel.

Tsjechisch

of een van de
120 andere talen

Praktischoling

400 cursussen. Boeken met cassette's, CD's, CD4, DCC of videobanden!

Voor vakantie, zaken, werk, hobby en andere doelen.
Voor beginners en gevorderden!

Gratis telefonische helpdesk!

- Afrikaans - Albanees - Amerikaans - Arabisch (7 soorten) - Armeens (Oost- en West) - Azerbeidzjaans - Bengali - Birmaans - Braziliaans - Bulgaars - Cajun - Cambodjaans - Catalaans - Cherokee - Chinees - Chinees (3 soorten) - Chinyanja - Choctaw - Dena - Duitse - Engels - Estlands - Ethiopisch - Filipijns - Fins - Frans	- Fula - Georgisch - Grieks (Oud- en Nieuw) - Gujarati - Hebreeuws - Hindi - Hongaars - Iers - Igbo - Indoneesisch - Italiaans - Japans - Jiddisch - Koreaans - Kriool - Kroatisch - Latijn - Lenape - Letse - Litouws - Luxemburgs	- Maleis - Marokkaans - Mohawk - Mongools - Moré - Navajo - Nederlands - Noors - Oekraïens - Oesbeeks - Papijzantoe - Perzisch - Poolse - Portugees - Punjabi - Roemeens - Russisch - Salish - Sanskriet - Schots - Servo-Kroatisch - Shona - Singalees - Slowa - Slowaaks	- Somali - Sotho (Noord- en Zuid) - Spaans - Surinaams - Swahili - Tagalog - Tahitaans - Telugu - Thais - Tibetaans - Tlingit - Tsjechisch - Tswana - Turks - Tui - Urdu - Vietnamese - Welsh - Zhoes - Yoruba - Zuid-Amerikaans Spaans - Zulu - Zweeds
---	---	--	---

BEL onze INFOLIJN: 046 - 452.99.88
 Maandag t/m vrijdag 9.00 - 21.00, zaterdag 10.00 - 14.00 uur

Ja, ik wens gratis en vrijblijvend informatie VTS

over de taal _____

Dhr./Mw. _____

Adres _____ Tel: _____

Postcode/Plaats _____

Bon opsturen naar Praktischoling, Antwoordnummer 1212 6130 VB Sittard

Uit en thuis in Tsjechië en Slowakije

**Auto-, bus-,
en vliegvervoer**

Hotels

Theater tickets

Eigen kantoor in Praag

Voor uitgebreide
informatie:

Tailormade Travel
 Trasmolenlaan 12
 3447 GZ Woerden
 Telefoon 03480 - 2 47 00
 Fax 03480 - 2 01 02

Tsjechische portretten (XXIV).

Leven en werk van Thomas G. Masaryk (1850 - 1937)

In vorige nummers van de Ledenbrief heb ik aandacht geschonken aan enkele erflaters van de Tsjechische cultuur, die in grote mate hebben bijgedragen tot de Tsjechische culturele en politieke renaissance, zoals Comenius, Božena Němcová, Jan Neruda en Palacký. Deze renaissance kreeg een politieke vorm in het werk van de eerste president van de Tsjecho-Slowaakse republiek Thomas G. Masaryk. In de communistische tijd poogde men vergeefs de herinnering aan deze staatsman en filosoof te doen vervagen. Masaryk was geen vriend van het communisme, hetgeen Rusland (dat hij overigens goed kende) een totalitair karakter had gegeven.

Jeugdijaren en studententijd.

Thomas Masaryk groeide op in behoeftige omstandigheden. Oostenrijkse en Hongaarse adel beheersten het land van de Slavische Tsjechen en Slowaken. Maar hoewel zijn vader, koetsier in het Moravische dorpje Hodonín, in feite nog slaaf was, toonde Thomas allermintst een slaafse geest te zijn. Hij haatte de dienstbaarheid en onderwerpenheid. Terecht schreef hij later: "De slaaf huldigt altijd de methoden van de slavenhouder en wreekt zich waar hij kan", hiermede een scherpe karakteristiek gevend van de psychologie van het ressentiment. Masaryk zelf echter bleef vrij van gevoelens van ressentiment. Hij zocht allereerst het positieve, opbouwende element in mens en samenleving en trachtte dit steeds in het licht te stellen en te verwerkelijken, ook waar

Thomas G. Masaryk

ongunstige maatschappelijke en menselijke verhoudingen de overhand hadden. De moeilijkheden in zijn jonge jaren hebben hem gehard voor de latere strijd. Eerst werkzaam als smids-knecht, later als huisonderwijzer, slaagde de autodidact er tenslotte in toegang te krijgen tot de Weense universiteit, waar hij in 1876 doctor in de wijsbegeerte werd op een proefschrift over het onsterfelijkheidsvraagstuk. In Leipzig leerde hij zijn toekomstige vrouw de Amerikaanse, van Franse Hugenoten afstammende Charlotte Garrigue kennen. Met het katholicisme brak hij tenslotte definitief en hij sloot zich, mede onder invloed van zijn vrouw, aan bij de Tsjechische Broeders, de vrijzinnige protestantse volgelingen van de 15de-eeuwse Tsjechische reformator Hus: "Ik knoopte bij onze Reformatie aan, omdat zij vóór alles een zedelijke, religieuze en niet-theologische beweging was". De Reformatie gold voor Masaryk als een bevrijdingsproces uit de macht van een autocratische kerk. Maar deze Reformatie zag hij niet als een verworvenheid, die uitdrukking geeft aan een statische waarheid. Van Masaryk is de uitspraak afkomstig: "Reformatie betekent een onophoudelijk hervormen, een steeds volkomener worden - zij betekent vooruitgang". Inmiddels verscheen van zijn hand een sociologisch geschrift over "De zelfmoord" (1881), waartoe een jeugdervaring (de zelfmoord van een boerenknecht in zijn dorp) een belangrijke aanleiding had gevormd. Op zichzelf was het onderwerp van deze studie al opmerkelijk en men verweet hem een gevaarlijk onderwerp te hebben aangesneden! Maar bovendien was de keuze in zoverre merkwaardig, omdat de sociologie als wetenschap nog nauwelijks erkenning had gevonden. Eerst na een jaar en vooral dankzij de invloed van Masaryks leermeester professor Brentano werd het boek door de universiteit geaccepteerd. In 1882 werd de 32-jarige geleerde buitengewoon hoogleraar in Praag, waar hij niet alleen de Duitse filosofische stelsels behandelde, maar ook aandacht vroeg voor sociologische problemen en voor kritische denkers als Hume, Kant en Comte, hetgeen hem al gauw de naam bezorgde een atheïst te zijn.

Wetenschappelijke en politieke activiteit.

De sociale werkelijkheid duldt volgens Masaryk noch een extreem collectivisme, noch een extreem individualisme. Er is een voortdurende wisselwerking tussen individu en collectiviteit. De natie vormt de grondeenheid van het sociale leven. Iedere internationale orde zal het eigen

karakter van de volken moeten erkennen en respecteren. Aanvankelijk geloofde Masaryk - en vele Tsjechen met hem - nog, dat de Oostenrijks-Hongaarse monarchie zou kunnen evolueren tot een federatie van vrije volken. Later zou hij inzien, dat de regering in Wenen in het geheel niet open stond voor hervormingsideeën. Vanaf het begin van zijn politieke loopbaan stond Masaryk op de bres voor sociale verheffing van de arbeidersklasse. In zijn boek "De filosofische en sociologische grondslagen van het marxisme" toonde hij zich evenwel kritisch tegenover de leer van Marx. Hij meende, dat het marxisme misschien wel het sociale vraagstuk zou kunnen oplossen, maar overigens op geestelijk gebied de godsdienst niet zou kunnen vervangen. Zijn kritiek kan men samenvatten in deze kernachtige uitspraak: 'Goed, iedereen zal zijn honger kunnen stillen, maar dan ...?' De jonge hoogleraar trad op als de verdediger van het algemeen kiesrecht en was een bekend spreker op arbeidersvergaderingen, waar hij pleitte voor de achturige werkdag, sociale verzekeringen en voor democratische politieke verhoudingen en gelijkberechtiging van man en vrouw. Ook steunde hij het eerste arbeidersblad "Právo lidu" (Volksrecht) en hielp bij de oprichting van een arbeidersacademie welke de opleiding van politici, journalisten en onderwijzers ter hand nam.

Het waren jaren van strijd, strijd tegen de Oostenrijkse bureaucratie, tegen mensonwaardige toestanden, maar ook tegen fanatici in eigen kring. Tsjechische nationalistenvan hadden indertijd (1817) veel ophef gemaakt van de "vondst" van Middeleeuwse Tsjechische manuscripten, die zouden moeten aantonen, dat de Tsjechen een Middeleeuwse literatuur bezaten, die gelijkwaardig was aan de Duitse. Masaryk had echter de moed openlijk aan te tonen, dat deze manuscripten op een vervalsing berustten, waardoor hij zich de haat van vele Tsjechische "patriotten" op zijn hals haalde. Een groot Praags blad noemde hem een "schandelijke verrader". Hij echter meende, dat de nationale eer slechts gebaat was met de waarheid. Nog heviger campagne werd tegen hem gevoerd, toen hij het waagde een arme jood, Hilsner genaamd, te verdedigen, die verdacht werd van rituele moord op een meisje. Antisemieten beschuldigden hem ervan omgekocht te zijn door Rotschild. Zelfs zijn vader hechtte geloof aan deze beschuldiging! Maar Masaryk streed de strijd voor hetgeen hij rechtvaardig achtte tot het bittere eind en met succes! Gekozen als Tsjechische afgevaardigde in de Weense Rijksraad, spaarde hij hof, adel, kerk en bureaucratie (de "poel", zoals hij die noemde) zijn kritiek niet: "De diplomatie heeft altijd nog de illusie, dat zij geschiedenis maakt In het buitenland maken zij op mij de indruk van Noordpoolvaarders, die op een ijsschots staan en zich in zee laten drijven. Dat is aristocratische voornaamheid Ik geloof niet meer in de verouderde kunst der diplomatie". Hij verdedigde de rechten van de Slavische volken, de Tsjechen, de Kroaten en de Bosniërs en ontmaskerde de Oostenrijkse afgevaardigde in de Weense Rijksraad, Aehrenthal, die op grond van valse documenten de annexatie van Bosnië en Herzegovina (1908) trachtte te rechtvaardigen en bovendien 53 onschuldige Kroaten wegens zogenaamd hoogverraad in de kerker had laten werpen (het Agramproces, 1909). Hij vroeg de autonomie voor Tsjechen, Kroaten en Bosniërs. Eerst de wereldoorlog zou de idealen van Masaryk in vervulling doen gaan. In 1914 kwam hij openlijk in verzet tegen Oostenrijk en had in Nederland een eerste contact met de Engelse Balkanspecialist Seton Watson. Hier zal hij zich herinnerd hebben hoe de grote Comenius in de zeventiende eeuw in Nederland als balling asiel had gezocht om daar de Tsjechische zaak te bepleiten bij de vijanden van de Habsburgers. Het is begrijpelijk, dat Masaryk vooral bij de geallieerden steun hoopte te vinden voor de gerechtvaardigde nationale verlangens van Tsjechen en Slowaken. Er werd een anti-Oostenrijks Tsjechoslowaaks legioen in de geallieerde landen opgericht. In Rusland was juist een legertje van 50.000 man gevormd uit Tsjechische krijgsgevangenen en overlopers toen de Russische revolutie uitbrak. Masaryk zag maar een weg: via Siberie de geallieerden trachten te bereiken. Hij liet het Tsjechische legioen van 50.000 man dwars door het in oorlogstoestand verkerende Siberië naar Wladiwostok trekken. In een boodschap van Lloyd George aan Masaryk schreef deze: "The story of the adventures and triumph of this small army is indeed one of the greatest epics of our history". Zelf ging hij met een Rode-Kruistrein vooruit en schreef onderweg zijn boek "Het nieuwe Europa", waarin hij de Oostenrijkse monarchie schetste als een corrupt Middeleeuws relict en tevens pleitte voor een zelfstandig Tsjechoslowakije, Polen en Joegoslavië, een wens, die na de oorlog mede dankzij Masaryks invloed bij president Wilson en in het geallieerde kamp in vervulling ging. Met de vrede kwam de nieuwe staat Tsjechoslowakije tot stand. Vooral dankzij het streven van Masaryk werden ook Slowakije en Roethenië (de Karpatische Oekraïne) bij de nieuwe staat gevoegd. Oorspronkelijk wilden de Tsjechen alleen het oude koninkrijk Bohemen als staat herstellen. Masaryk vond bij deze politiek veel steun van de Slowaak Štefaník, die helaas in 1919 met zijn vliegtuig verongelukte. Masaryk werd spoedig verrast door het bericht, dat de nieuwe staat hem tot president wilde kiezen.

¹ Roethenië werd na de tweede wereldoorlog door de Sovjetunie geannexeerd.

President-bevrijder.

Terecht schreef H.A. Miller in een bijdrage in het verzamelwerk "Czechoslovakia" (University of California Press, 1945) over de vorming van de Republiek Tsjechoslowakije: "The seeds that produced the social program of Czechoslovakia lie deep in history. The moral integrity of Hus and the democratic educational theories of Comenius (Komenský) were combined with many other forces through the ages to prepare the people for what they accomplished after 1918. The Declaration of Independence, written by Masaryk, not only embodied his own philosophy but also reflected the past and foreshadowed a future of which his countrymen approved".

Het is typerend voor Masaryk en zijn naaste medewerker de latere president Beneš, dat juist zij wezen op het gevaar van een mogelijk dictatoriaal beleid van een president en daarom bepaalde beperkingen wilden opleggen aan de presidentiële bevoegdheden. In Masaryks eerste boodschap aan het parlement (23 december 1918) komen deze woorden voor: "Onze gehele geschiedenis stuurt ons in de richting van de democratische machten".

Masaryk begreep hoe kwetsbaar een klein land is en hem zweefde een internationale rechtsorde voor ogen, gebaseerd op democratische en humanistische idealen. Tsjechoslowakije was een democratische oase tussen het totalitaire Rusland en de min of meer autoritaire staten als Polen, Hongarije en Roemenië.

Politieke, wijsgerige en religieuze gedachten.

Overzien wij Masaryks leven en werk, dan blijkt dat zijn strijd zich vooral afspeelde op drie fronten: tegen het extreem nationalisme, ook in eigen kring, tegen obscurantisme, bijgeloof en antisemitisme en ten derde tegen collectivisme en absolutisme, of dit nu katholiek of marxistisch van karakter was. Masaryk was zijn gehele leven zeer geïnteresseerd in de ontwikkeling van het Russische volk en de Russische cultuur, zoals ook blijkt uit zijn magistrale werk "Rußland und Europa", maar volgens hem was het Russische geestesleven te veel bevangen in een absolutistisch denken, vroeger tot uitdrukking komend in autocratie en orthodoxie, nu in het bolsjewisme.

Op grond van zijn opvattingen over maatschappij en autocratie verwierp Masaryk reeds vroeg het panslavisme, dat alle heil van Rusland verwachtte. Overigens was Masaryk in het begin van deze eeuw één van de weinigen, die begreep dat de verhouding van Rusland tot Europa van beslissende betekenis zou worden voor het oude werelddeel.

Masaryk verruimde de blik van de Tsjechische intelligentsia door te wijzen niet alleen op de erflaters der Tsjechische cultuur, maar ook op de betekenis van Westerse (Franse en Angelsaksische) geestesstromingen en denkers. Hij hield zijn landgenoten voor zich niet door fantasieën te laten meeslepen: "Wij moeten het tegenwoordige leven en zijn werkelijke eisen leren kennen en toegerust met deze kennis, die natuurlijk uit het verleden moet worden aangevuld, de toekomst dapper ingaan". De roeping van de Tsjechische natie was volgens hem de democratische en humanitaire idealen te verwezenlijken. De mens dient opgevoed te worden tot een vrije persoonlijkheid, die zich bewust verantwoordelijk weet voor zijn eigen daden en niet gedreven wordt door angst en haat. Daarom hechtte Masaryk grote waarde aan het woord uit de

President Thomas G. Masaryk inspecteert het Tsjechoslowaaks legioen.

eerste Brief van Johannes (4 : 18): "Er is in de liefde geen vrees, maar de volmaakte liefde drijft de vrees uit; want de vrees houdt verband met de straf en wie vreest is niet volmaakt in de liefde". Overigens toonde hij weinig waardering te hebben voor bepaalde nieuwe filosofieën. Hij verwierp Bergson en Freud ("Het onderbewuste bestaat niet") en voelde zich meer verwant met de kritisch-rationalistische denkers als Hume, Kant, Auguste Comte en John Stuart Mill. Deze voorkeur kwam ook tot uiting in zijn afkeer van irrationalistische "Schwärmerei", mythisch en autoritair denken, zoals zich openbaart in politieke stromingen, die een beroep doen op de instincten, angsten en agressieve neigingen van de massa. Dit betekent niet, dat hij geen oog had voor de grote rol van het gevoelsleven in het denken en handelen van de mens. Opmerkelijk is, dat de literaire voorkeur van deze "rationalist" uitging naar schrijvers uit de Romantiek, zoals Poesjkin, De Musset en Byron. Maar hij had een afkeer van het pathetische gebaar en hield van humor, de grootste vijand van iedere dictatuur. Het gevaar van het bolsjewisme en de dreiging van het extreme nationalisme, o.a. in Duitsland, zag de "president-bevrijder" scherper dan wie ook. Intern werd zijn land bedreigd door het groeiend verzet van de Duitse minderheid, de tegenstellingen tussen Tsjechen en Slowaken, waarvan de laatsten meenden, dat zijn niet voldoende autonoom waren. De economische wereldcrisis had ook voor Tsjecho-Slowakije ernstige gevolgen en de regering slaagde er niet in het sociale vraagstuk tot een bevredigende oplossing te brengen. In verband met de opkomst van het nationaal-socialisme in de jaren dertig, dat aansprakelijk is voor de vernietiging van de Tsjecho-Slowaakse republiek, moet nog gewezen worden op Masaryk's werk "De wereldrevolutie". Hierin tekent de president de eerste wereldoorlog als een strijd tussen Westerse democratie en de Duitse autocratie. De ideeën van het Westen waren de erfenis van de Renaissance en de Reformatie. Deze ideeën werden verwerkelijk in de Engelse, Amerikaanse en Franse revoluties die de eerste stap waren tot de vorming van moderne democratieën. Tegenover deze gedachtenwereld staat die van het middeleeuwse theocratische en autocratische "Heilige Römische Reich Deutscher Nation" gebaseerd op de uitwendige autoriteit van geloof en monarchie. Het nationaal-socialisme, waarvan Masaryk de opkomst nog beleefde, beschouwde hij als een hernieuwde poging tot de vorming van een theocratie, ditmaal gebaseerd op het geloof aan de superioriteit van het Germaanse ras. Met de opkomst van de Pruisische staat, ontwikkelde zich een Duitse staatsidee, die niet alleen de staat vergoddelijkte, maar bovendien sterke agressieve neigingen vertoonde. De invloed van Renaissance en Reformatie bleef in Duitsland beperkt. Cesaropapisme en imperialisme bleken hier een betere voedingsbodem te vinden dan de humanistische idealen van Lessing, Goethe en Kant.

Tegenover autocratie en cesaropapisme, tegenover de leer van het superieure ras stelde Masaryk in zijn werk "De wereldrevolutie" de democratische gedachte: "Geen staat, geen maatschappij kan worden geleid zonder de algemene erkenning van de ethische bases van de staat en van de politiek; geen staat kan lang standhouden, wanneer hij de algemene regels van de menselijke moraliteit schendt. De autoriteit van de staat en van zijn wetten is ontleend aan de algemene erkenning van ethische principes en van een algemene overeenkomst tussen de burgers inzake hoofdpostulaten van filosofie en leven. Nogmaals: Democratie is niet alleen een vorm van staat en bestuur. Het is een levensfilosofie en een wereldbeschouwing. De Grieken en Romeinen verklaarden dat het recht het fundament van de staten moet zijn; en recht is de rekenkunde van de liefde. De wet, geschreven en ongeschreven, maakt het de staat mogelijk langzamerhand de geboden van de liefde uit te breiden tot alle praktische betrekkingen van het maatschappelijk leven en, in geval van nood, nakoming hiervan af te dwingen In de praktijk benadert de staat het ethische maximum - het ideaal - door het ethische minimum - de wet - en de menselijke evolutie brengt het minimum steeds dichterbij tot het ideaal".

Gelukkig heeft de president het volledige echec van de met zoveel hoop en verwachting gestichte Volkenbond niet meer beleefd. In 1935 trad hij af en twee jaar later overleed hij, bedreurd door zijn volk en door vele vrienden buiten Tsjecho-Slowakije.

Administratiekantoor J. Numan
Noorderdiep 23
3332 RK Zwijndrecht

gevestigd sinds 1975

- verzorging van uw boekhouding
- loonadministratie
- alle fiscale aangiften

Vraagt u vrijblijvend om een offerte van de jaarlijkse kosten!

Telefoon 078 - 612 13 59

Ondanks het feit, dat zijn leven gevuld was met strijd en zorg, kon men Masaryk een gelukkig mens noemen: "Durch Leiden Freude" zei Beethoven terecht. In een gesprek met de bekende schrijver Capek merkte de president eens op: "Wanneer ik moet zeggen, waarin mijn leven zijn vervulling heeft gevonden, dan is dit niet, dat ik president geworden ben en deze even grote als zware plicht kan dragen. Mijn persoonlijke voldoening, wanneer ik dit zo zeggen mag, ligt dieper: dat ik ook als staatshoofd niets wezenlijks van datgene heb laten vallen, waaraan ik als arme student, als leraar der jeugd, als lastig criticus en hervormingsgezind politicus geloofd heb en liefhad; dat ik, aan de macht gekomen, geen andere zedelijke wet, geen andere betrekking tot de naaste, tot de natie en tot de wereld gevonden heb als die, waardoor ik mij vroeger heb laten leiden. Ik mag zeggen, dat zich alles, waaraan ik geloofd heb, bevestigd en vervuld heeft, zodat ik noch aan mijn geloof in de humaniteit en de democratie, noch aan het hoogste zedelijke en religieuze gebod der mensenliefde iets hoefde te veranderen. Ik zeg uit een ervaring, die ik in mijn positie steeds weer bevestigd vind, dat er voor staten en naties en haar regeerders geen andere moraal is, geen andere ethische orde bestaat dan voor het individu. Daaruit spreekt niet de persoonlijke bevrediging, dat ik tijdens mijn gehele zo wonderlijk en gecompliceerd verlopen leven mijzelf gebleven ben; belangrijker is, dat de menselijke en algemene idealen, die ik beleed, in zoveel beproevingen onveranderd gebleven zijn en stand hebben gehouden".

Over zijn religieuze opvattingen zei hij tot Čapek onder meer: "Voor mij is Jezus de religieuze leider en leermeester. Jezus was geen theoloog, maar een profeet, de grootste der profeten ... De godsdienst van Jezus uit zich in zedelijkheid en menselijkheid, is humanisme sub specie aeternitatis In werkelijkheid is de wereld en het leven voor ons een geheim. Hoeveel daarvan kennen en weten wij feitelijk? De mens heeft een natuurlijke neiging tot het mysterieuze; de wereld is voor de mens en de mens voor zichzelf een mysterie. Is het onooglijke veldbloempje niet een geheim? Kijk er maar eens naar, vanwaar zijn schoonheid, zijn doelmatigheid, vanwaar komt het eigenlijk? De mensen, die in hun allernaaste omgeving opgaan, vermogen niet de grootsheid van alle dingen te zien; ieder onooglijk ding, het meest alledaagse gebeuren is iets geheimzinnigs en iets groots!". Bij een vergelijking van deze religieuze gedachten met die van Albert Schweitzer is het niet moeilijk vele overeenkomsten aan te tonen. Met heel zijn wezen verzette Masaryk zich tegen iedere vorm van autoriteitsgeloof. De afkondiging van het dogma van de pauselijke onfeilbaarheid in 1870 deed hem besluiten de katholieke kerk te verlaten. Hoewel hij onder de invloed van zijn vrouw tot het protestantisme overging, bleef hij kritisch staan tegenover alle dogmata, ook die van de reformatie. Het geloof in een geopenbaarde waarheid verwierp hij. De mens moet volgens hem zelf een levensovertuiging verwerven. Eerst hetgeen men zelf verworven heeft, krijgt waarde. Onvoorwaardelijk geloofde Masaryk echter in een persoonlijk God en in de onsterfelijkheid van de ziel, welke overtuiging hij redelijk trachtte te funderen.

Tegenover dogmatisering op geestelijk gebied en tegenover de irrationele mythen van het geweld, het ras en "de leider" stelde Masaryk deze twee kernachtig, voor hem typerende, uitspraken: "Godsdienst is verantwoordelijkheid" en "Jezus, niet Caesar". Hij was een religieus mens, een ethische humanist en tevens de opvoeder van zijn volk, dat hij opriep tot morele, sociale en nationale vernieuwing. Zijn naam kan in één adem genoemd worden met de grote Tsjechische pedagoog Comenius. De enige met wie hij misschien te vergelijken zou zijn was Amerika's tolerante president Abraham Lincoln. Reeds lang vóór hij president was geworden, had Masaryk verklaard: "Het humaniteitsideaal eist, dat wij systematisch, overal en in alles altijd het slechte, de niet-humaniteit van anderen en onszelf in de maatschappij en in haar culturele, kerkelijke, politieke en nationale organen bestrijden. Humaniteit is niet sentimentaliteit, maar betekent werken en nogmaals werken Niet met geweld, doch vreedzaam, niet met het zwaard, maar met de ploeg, niet met het bloed, doch met de arbeid, niet met de dood, maar met het leven - dat is het antwoord van onze geschiedenis en de nalatenschap van grote voorouders".

In zijn moeilijke dagen wist Masaryk zich gesterkt door de overtuiging die ligt uitgedrukt in de oude Hussietenleus "Pravda vítězí" (Waarheid overwint), die ook het staatswapen van de republiek siert.

Thomas Masaryk met Karel Čapek

VAN EN OVER TSJECHIË EN SLOWAKIJE

Diversen

Succesvol Tsjechië

Drie jaar na de splitsing van Tsjechoslowakije gaat het Tsjechië voor de wind. In het Westen wordt dit land gezien als een voorbeeld van succesvolle transformatie in zowel politiek als economisch opzicht. Waaraan heeft de republiek deze reputatie te danken? Waarin onderscheidt Tsjechië zich thans van andere Midden Europese landen met een communistisch verleden? Op deze vragen geeft dr. Hans Renner in de "Internationale Spectator" van februari 1996 antwoord. Zo behoren nu na de scheiding de problematiek van de Hongaarse minderheid en het slepende geschil met Hongarije over de Donaudam en ook de verlieslijdende zware militaire industrie tot de problemen van Slowakije. Tsjechië bespaart bovendien de subsidies, die vroeger naar Slowakije vloeiden. Daarbij komt nog, dat 70% van de ruim 400.000 Tsjechoslowaakse zigeuners (een bevolkingsgroep met de hoogste werkloosheidscijfers!) in Slowakije woonachtig is. Sinds 1993 wordt Tsjechië geregeerd door een stabiele centrum-rechtse coalitie met een vaste basis. De kans, dat premier Klaus na de parlementsverkiezingen in juni 1996 terugkeert, wordt dan ook vrij groot geacht. De communisten hebben een aanhang van slechts 6 tot 10%. Zij blijven dan ook buiten spel.

In Polen is de politieke situatie veel onrustiger. De privatisering van premier Klaus bleek in Tsjechië goed aan te slaan. De werkloosheid is laag (ongeveer 3%) evenals de buitenlandse schulden. De nationale munt is vrijwel geheel convertibel geworden. Men voorspelt een economische groei van ruim 5% in 1996.

Opiniepeilingen tonen, dat de Tsjechen gesteld zijn op hun individuele vrijheden, die zij na de fluwelen revolutie verwierven. Meer dan bijv. de Slowaken. Havel en Klaus zijn staatslieden van formaat. Hoewel zij soms van mening verschillen, houden zij zich aan de democratische spelregels. Beide politici hebben in eigen land een gedegen reputatie. In november 1995 is Tsjechië toegetreden tot de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en behoort hiermede tot de club van de meest ontwikkelde industriële naties. Nu streeft men naar het lidmaatschap van NAVO en Europese Unie. Helaas nemen de westerse mogendheden hierover nog een weifelende houding in, ondanks de pleidooien van Havel. Wel is Tsjechië nu lid van de Central European Free Trade Agreement (CEFTA).

Peter Krug

Natuur- en Milieu-Educatie project "De Toelip" in Tábor (Tsjechië) van start.

Enige weken geleden is het project natuur- en milieu-educatie in de vroegere Hussietenstad Tábor o.l.v. de projectmanagers van Educa Transfer International (E.T.I.) mevrouw Ytty Goris en de heer Brugt Warnar van start gegaan. Dit project wordt gefinancierd door het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken en uitgevoerd door het bureau E.T.I. te Amersfoort en de Scholengemeenschap "De Friese Poort" te Leeuwarden. Beide organisaties hebben zich ingespannen om dit project in Tábor gerealiseerd te krijgen. Tábor is een stad ten zuiden van Praag en centrum van de milieu-activiteiten, maar ook scholen uit plaatsen als Příbram en Plzeň nemen aan het project deel.

De eerste dag heeft er een overleg plaats gevonden met de directeurs van de elf scholen uit Zuid-Bohemen die zich voor het project hadden aangemeld. Uitgebreid is met hen overlegd over het werk, dat in de komende tijd van hun scholen wordt verwacht.

Na dit overleg werd gepraat over de naam van dit project en men kwam overeen het de naam "de Tulp" te geven in het Tsjechisch "De Toelip". (*Vertaling in het Tsjechisch van 'tulp' is 'tulipán', red.*)

Eraan voorafgaande zijn er vele discussies geweest, zoals waarom stelt de Nederlandse regering geld beschikbaar voor een dergelijk project? Dat werd niet begrepen. De projectmanagers

hebben er toen op gewezen, dat in 1946 en de volgende jaren de Amerikanen ons met Marshallhulp hebben geholpen en dat wij nu graag iets willen doen voor de volkeren in Oost-Europa.

De vraag rees, waarom dan geen milieuproject in Noord-Bohemen, dat veel grotere milieuproblemen kent dan Zuid-Bohemen. De projectmanagers wezen erop, dat de Nederlandse Ambassade met nadruk had gekozen voor een milieuproject in Zuid-Bohemen, omdat daar nog veel te behouden en te bewaren is, terwijl de situatie in Noord-Bohemen (bruinkoolmijnen die veel luchtvervuiling kennen, maar die wel in de energiebehoefte van een groot deel van Tsjechië voorzien) niet oplosbaar is op het gebied van de Educatie maar slechts op het gebied van de economie en de politiek. Dit zijn beslissingen, die de Tsjechen zelf moeten nemen en waarop de Nederlandse regering geen invloed heeft.

De Tsjechen zijn enthousiast, dat de Nederlandse regering door financiering de mogelijkheid schept voor dit milieuproject en daardoor heeft het project "De Tulp" in de media (kranten en televisie) in Tsjechië veel aandacht gekregen.

Volgens de projectmanagers zou het 't mooiste zijn, als er een aantal Nederlanders te vinden is die ons aan ca 10.000 tulpebollen kunnen helpen om aan de schoolkinderen in Píbram, Tábor en Plzeň te geven om zodoende onze reputatie als bloemenland waar te kunnen maken.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met mw. Y. Goris te Dokkum:

Tel./Fax: 0519-296 368; dhr. B. Warnar, Tel. 033-4555 732, Fax. 033 4556 111.

=====

PRANEDA b.v.
Nijmegen - Nederland
IMPORT - EXPORT
Microweg 11 Tel.: 080-723523
6545 CL NIJMEGEN Fax: 080-723535

*Restaurant
Bohemen*

**Het enige Tsjechische
restaurant in Nederland**
Vlees- en visspecialiteiten
Appelhaven 26
1621 BC Hoorn (N.H.)
Tel. 02290-47692

*** REISCLUB DE ARGONAUTEN ***
avontuurlijk, actief en bijzonder

Wij zijn *het* adres voor fiets- en wandelvakanties in Tsjechië en Slowakije. In samenwerking met onze kontaktpersonen en vrienden kunnen wij u een prima actieve vakantie aanbieden.

Daarnaast kunt u bij ons terecht voor nog meer avontuurlijke fietsreizen: Uzbekistan, Siberië, Nepal, Ladakh en Oekraïne.
BEL ONS VOOR INFO: 020-6628546

Praagse passages

Het fraaie en van vele foto's voorziene tijdschrift "Residence" (Postbus 1034, 1000 BA Amsterdam) heeft een deel van het februari/maart-nummer gewijd aan Praag. Het eerste artikel "Praagse passages" schetst het eigen karakter van de Tsjechische architectuur. Rond 1910 (de Tsjechische Jugendstil viert dan hoogtij) ontstaat een nieuwe soort architectuur, die uniek is voor Europa. Een groepje vooruitstrevende Praagse architecten probeert het in Frankrijk ontstane kubisme uit de beeldende kunst te vertalen naar de architectuur. Ze hebben grote verwachtingen over wat de nog jonge twintigste eeuw zal brengen aan welvaart, techniek en intellectueel rijkdom. Zij ontwerpen een bouwstijl, die vooral uit horizontale lijnen bestaat, in tegenstelling tot de meer verticale lijnen, die zo kenmerkend zijn voor de Jugendstil. De architecten verzetten zich tegen de exuberantie van de Jugendstil door elke vorm van exuberantie uit te bannen. Een van de mooiste voorbeelden van het kubistisch bouwen is het "Huis met de Zwarte Madonna" (1912) aan de Celetná-straat in het centrum van Praag. Ook Jugendstil-ontwerpers kiezen na 1910 voor strakkere en geometrische vormen. Als voorbeeld wordt genoemd het statige Koruna-paleis uit 1912.

De "passage" wordt een waar fenomeen in de Praagse architectuur. Deze ontwikkelt zich tot een centrum van commercie en cultuur. De passages zijn versierd met strakke, maar zeer fraaie Art Deco vormen in vloermozaïeken, muurdecoraties, vitrines, spiegels en talloze andere details.

Na de Eerste Wereldoorlog wordt functionaliteit een steeds belangrijker uitgangspunt in de architectuur. Praag wordt ook het bloeiende centrum van de Avant Garde. Tsjechische architecten zoeken samen met hun Nederlandse en andere collega's naar een nieuwe benadering van de architectuur. Het tijdschrift geeft fraaie foto's van de nieuwe architectuurvormen. Voorts bevat het nummer een beeld van de nieuwe winkels, winkelpassages, galeries, tea rooms en restaurants, die na de "Fluwelen Revolutie" zijn gerestaureerd en geopend, zowel in de Oude Stad, de Nieuwe Stad en de Joodse Wijk (eveneens voorzien van foto's). Het blad beveelt twee gidsen aan: de Capitool Reisgids "Praag" (uitgeverij Van Reemst, 's-Hertogenbosch) en Everyman Guides "Prague" (Campbell, London), beide f. 39,95.

Peter Krug

'Huis met de Zwarte Madonna' in de Celetná-straat in Praag.

GENOOTSCHAP VOOR TSJECHISCHE EN SLOWAAKSE MUZIEK

Pavel Blatný en zijn sprookjescantates

Wanneer een volk moeilijke tijden doormaakt, vindt het des te meer een uitlaatklep in de eigen cultuur.

En wanneer hebben het Tsjechische en Slowaakse volk nu geen moeilijke tijden doorgemaakt? Sinds 1918 (over de tijd daarvoor zwijgen we maar) zijn er bij herhaling ver van hun bed regels en normen vastgesteld, waaraan zij maar hadden te voldoen, op straffe van enz., enz., (St.Germain, Washington, München, Berlijn, Moskou, Maastricht...); het is nog sterker dus, dan mijnheer Vladár in Ede betreffende speciaal Slowakije vertelde.

Zo is het alleszins logisch dat Pavel Blatný's cantate "*Vrba*" ("De wilg") bij de eerste uitvoering in 1980 een groot succes had. Zodat de componist een tweede soortgelijk werk schreef "*Štědrý Den*" ("Vrijgevege dag", bedoeld is 24 dec., wij zeggen meestal "Kerstavond"). Beide cantates zijn gebaseerd op volkssprookjes uit de verzameling "*Kytice*" van K.J. Erben, waaruit óók de sprookjes stammen, die Dvořák voor zijn symfonische gedichten gebruikte ("De woudduif", "Het gouden spinnewiel" e.a.)

Maar laat ik eerst iets over Pavel Blatný vertellen. Deze op 14.9.1931 in Brno geboren componist - dus nagenoeg even oud als ik - was bekend geworden door een heel ander genre nl. de zogenaamde "Third Stream" composities. De "Third Stream" is een stroming in de Jazz waarbij aansluiting wordt gevonden met de moderne richtingen in de Europese kunstmuziek. Vrije improvisatie speelt daarbij een grote rol (belangrijke vertegenwoordigers zijn Gunther Schuller, O. Coleman, Dave Brubeck, John Lewis, Don Ellis). Op dit gebied schreef Pavel Blatný uitstekende werken, ook voor de liefhebber van "modern-klassiek" zeer wel te beluisteren. Hij had dan ook in Brno uitstekende vertolkers in het jazzorkest van Gustav Brom.

We noemen: "*Concert voor Jazzorkest*" (bestaande uit drie delen "Proloog", "Modellen", "*Rhythmen en Timbres*" (1964), "*Für Graz*" (1965) geschreven voor een festival in deze Oostenrijkse plaats, "*Pour Ellis*" voor trompet of saxofoon en jazzorkest (1966), uiteraard opgedragen aan de jazzmusicus Don Ellis, het mij helaas tot nu toe onbekende "*Quattro per Amsterdam*" voor sopraansolo, kamer- en jazzorkest (1969), "*In de modo classico*" voor strijkkwartet en jazz-ensemble (1973), waar het kwartet "Klassiek" speelt en het orkest jazz, iets dergelijks vindt plaats in het stuk "2 : 3" voor blaaskwintet (1975), waar twee van de vijf spelers "jazzy" spelen.

In 1980 wendde hij zich dus tot de eigen volkscultuur, waarmee hij zich overigens, vóór de "jazzperiode" ook wel mee bezig hield. Een verband met de jazzperiode zit nog wel in het sterk ritmische element.

Hier volgt de inhoud van de vertellingen:

De wilg Na twee jaren getrouwd te zijn geweest vraagt een man zijn vrouw, waarom ze iedere nacht zo zielloos ligt, bijna als een dode? De vrouw antwoordt, dat hij zich daarom niet bezorgd moet maken; dat dit nu eenmaal haar lot is, zoals de noodlot door de godinnen bij haar geboorte veroorzaakt is. De man is niet gerust, vraagt een oude tovenares om uitleg. Deze zegt hem, dat de ziel van zijn vrouw in de nacht in een wilg aan de beek verblijft. De man komt snel tot een besluit en hakt de wilg om bij de wortels, zodat deze in de beek valt. Thuisgekomen hoort hij, dat zijn vrouw plotseling gestorven is. Hij heeft verdriet, vraagt de wilg om raad; deze zegt hem dat hij van de takken een wieg moet maken, waarin het kind zich zal voelen als in moeders armen.

Heilige avond In de adventstijd spinnen 's avonds de meisjes linnen, om de landsheer op de heilige avond geschenken te geven. De jonge meisjes interesseren zich nog voor wat anders; middernachts kunnen ze hun toekomst in de waterspiegel van een meer zien. Twee meisjes, Hana en Marie gaan naar het meer - Hana ziet haar geliefde Václav, Marie ziet een kerk met witgeklede meisjes en in het midden een zwarte kist en een zwarte krans.

Beide voorspellingen komen uit.

Wanneer weer de adventstijd komt, ontbreken bij het spinnen Hana en Marie; Hana verwacht de geboorte van haar kind, Marie is al twee maanden geleden gestorven. Wat allemaal in een jaar gebeuren kan!

Hans Wallin

=====

WAT HET OOG STREELT

Tentoonstelling

Jaroslav Krejčí's Comenius Project

29 maart t/m 30 juni 1996

Jaroslav Krejčí (1929) is een uitermate veelzijdig kunstenaar, die vooral bekendheid heeft verworven als graficus, vormgever en fotograaf. Hij is sinds 1975 docent vormgeving en theaterfotografie aan de Academie voor Beeldende Kunst en Fotografie in Praag. Zijn enorme creatieve produktiviteit heeft geleid tot een groot aantal exposities en projecten in binnen- en buitenland, waarvan vele - onder andere de vormgeving van het boek "Franz Kafka en Praag" - zijn bekroond. Maar ondanks de enorme stroom aan activiteiten heeft Krejčí ook nog een schat aan onvoltooide projecten 'op de plank liggen'. Het Comenius Project is begonnen als idee in de jaren zeventig. Krejčí heeft zich altijd verbonden gevoeld met de persoon van Comenius en ontwikkelde een encyclopedisch project, gekoppeld aan de "Orbis Pictus" van Comenius. Bij alle oude afbeeldingen van de wereld uit de 17de en 18de eeuw zocht hij moderne tegenhangers in onze huidige samenleving. Daarbij laat hij de beelden voor zich spreken. Door het maatschappij-kritische karakter van zijn Orbis Pictus, kreeg hij tijdens het communistisch bewind in Tsjechië niet de gelegenheid zijn plannen uit te voeren. Nu zal in het Comenius Museum dit project alsnog worden gerealiseerd: meer dan veertig duo's van beelden van de wereld uit Comenius' tijd en onze tijd, alle met een boodschap en vormgegeven op de eigenzinnige zeer directe wijze van Krejčí.

Comenius Museum, Kloosterstraat 33, 1411 RS Naarden. Tel. 035-6943045

H.G.B.

=====

Expositie schilderijen en tekeningen Jan Knap

In het Centraal Museum te Utrecht exposeert tot en met 21 april de Tsjechische schilder Jan Knap (1949) werk uit de periode 1984-1996.

Ook vorig jaar waren schilderijen en tekeningen van deze kunstenaar in Nederland te zien, toen in het gemeentemuseum van Helmond.

Knap is een buitenbeentje onder de hedendaagse kunstenaars: hij schildert namelijk idyllische portretten van de Heilige Familie gecombineerd met religieuze taferelen. Knap's Heilige Familie is echter een heel gewone familie die (omgeven met stralenkrans) net als elke andere familie woont, werkt en speelt. Zijn portretten worden ook wel moderne iconen genoemd. Jan Knap hanteert een stijl die het midden houdt tussen eigentijdse kinderboekillustraties en 15de- eeuwse Italiaanse religieuze schilderijen.

Centraal Museum, Agnietenstraat 1 te Utrecht. Geopend: di t/m za 10-17 uur, zo 12-17 uur.

=====

**Expositie Otto Gutfreund
Museum voor Moderne Kunst in Praag**

De eerste grote wisseltentoonstelling van het, eind vorig jaar geopende nieuwe Museum voor Moderne Kunst in Praag is gewijd aan het werk van de Tsjechische beeldhouwer Otto Gutfreund (1829-1927).

Tot en met 14 april te bezichtigen.

Het Museum voor Moderne Kunst herbergt een permanente overzichtstentoonstelling van moderne kunst. Zo bevat het een kleine collectie Europese kunst die voor een deel bestaat uit werken die ooit nagelaten zijn aan de staat: voornamelijk Franse schilderijen en beelden van bijvoorbeeld Monet, Braque, Cézanne, Gauguin en Picasso. Een ander deel van de collectie bestaat uit eigen aankopen van het museum, bijvoorbeeld schilderijen van Gustav Klimt en Lucio Fontana.

Daarnaast wordt de geschiedenis van de Tsjechische kunst chronologisch gepresenteerd. Bekende kunstenaars als Emil Filla, František Kupka en Bohumil Kubišta ontbreken niet.

Het gebouw waarin het Museum voor Moderne Kunst gehuisvest is, is zelf ook een kunstwerk, het is namelijk een uiting van het Nieuwe Bouwen, de zakelijke bouwstijl uit de jaren twintig.

Het immense groothandelspaleis, Veletržní Palác, dateert uit 1928 en kent een bewogen geschiedenis. In het begin van de jaren veertig, toen Tsjechoslowakije door Duitsland was bezet, werden de Praagse joden in het beurspaleis door de nazi's bijeengebracht voor ze op transport werden gesteld naar de concentratiekampen. Na de communistische machtsgreep in 1948 werd het paleis gebruikt door een paar grote staatshandelfirma's, tot het in 1974 volledig uitbrandde. Even leek het of het gebouw voorgoed zou verdwijnen, maar nadat het in 1976 tot monument werd verklaard besloot de overheid het tenslotte een museumbestemming te geven.

Museum voor Moderne Kunst in het Veletržní Palác, Dukelských hrdinů 47.

Geopend di t/m zo van 10 tot 18 uur.

Marijke van Dorst

==

Tegenwerelden

Jiří Slíva, de orde der dingen

Van 17 maart tot en met 12 april exposeert *Galerie Groll te Naarden "Tegenwerelden"*; beelden van Albrecht Langenberg, grafiek van Jiří Slíva.

Langenberg, een ietwat melancholieke man die de vergankelijkheid van alle menselijke bedrijvigheid beseft, weet wel te relativeren en ziet de humor in van onze vergeefse streven. Soms weet je echter niet of hij spot dan wel het ernstig meent.

Jiří Slíva is van huis uit socioloog, maar nu maakt hij de zachte wetenschappen belachelijk. Zijn psychologische studies ontmaskeren de verborgen waarheid en stellen de onvolmaaktheid van de zwakke menselijke natuur aan de kaak.

Van zijn hand verschenen in het voormalige Tsjechoslowakije, in Duitsland en in Zwitserland zes boeken met cartoons. Zijn tekeningen worden gepubliceerd in internationale bladen, zoals 'New York Times', 'Playboy', 'Stern' en 'Wiener Journal'. Onlangs heeft hij een postzegel ontworpen die de zelfironie weerspiegelt, waarmee de Tsjechen zichzelf beschouwen.

De humor verbindt de twee kunstenaars. In hun beider werk liggen ironie, dubbelzinnigheid en

vaak hilariteit besloten. Al is de beeldspraak zeer verschillend, zij komen wel tot dezelfde conclusie: J kunt maar beter in je eigen tegenwereld leven.

Galerie Groll, Turfpoortstraat 36a-38, 1411 EH Naarden-Vesting. Tel. 035-6943701.

Geopend: wo t/m vrij 11.00 - 17.00 uur; za 11.00 - 16.00 uur en op afspraak.

=====

ALLERHANDE

Familiekoor naar Tsjechië

Het inmiddels 28 jaar bestaande en zeer bekend geworden Van Gernerens Familiekoor gaat in de eerste week van maart cultuur, sport en liefdadigheid combineren tijdens een trip naar Tsjechië. De kledinginzamelingsactie die het uit tachtig (!) neven en nichten tellende koor is begonnen, is op een leuke manier uit de hand gelopen. Eerst had men het idee om een aanhangertje met kleding achter de bus mee te nemen maar 50.000 voornamelijk kindermutsen, wanten en shawls (beschikbaar gesteld door de fa. Zeeman) vullen al een halve vrachtwagen. Een geluk, dat één van de Van Gernerens een transportbedrijf bezit en een vrachtwagen beschikbaar heeft.

Het Van Gernerens Familiekoor blijkt nog steeds het grootste familiekoor ter wereld te zijn en staat vermeld in het Guinness Book of Records.

De reis naar Tsjechië begint op 1 maart. Het koor heeft een hotel afgehuurd in het wintersportplaatsje Špindlerův Mlýn. Er zullen twee concerten worden gegeven: één in het wintersportplaatsje zelf en één in het Nationaal Museum in Praag. In dit prachtige bouwwerk, stammend uit de vorige eeuw, bevindt zich een grote centrale ruimte waar op woensdagavond 6 maart het Praagse publiek met dit unieke familiekoor kan kennismaken.

=====

"Maatwerk" eindelijk op tournee naar Tsjechië

Tijdens ons 10-jarig jubileumfeest te Haarlem trad de theatergroep "Maatwerk" op. Ontroerend en vermakelijk was het optreden van deze groep geestelijk gehandicapte kinderen. Toen al hadden zij het voornemen een tournee naar Tsjechië te ondernemen maar geldgebrek verhinderde het plan.

Het is er dan nu toch van gekomen. Van 17 maart tot 1 april geven zij voorstellingen in Brno, Praag (2x), Kolín, Olomouc en Zlín.

Wij wensen Maatwerk veel succes!

=====

"Weer pleeggezinnen gezocht voor Russische kinderen" luidt de kop van het artikeltje van het huisblad "Roder Journaal" van 13 februari jl.

Het is nu al een aantal jaren een gewoonte geworden dat in de maand juni een groep kinderen uit Wit Rusland naar Roden wordt gehaald. Dit jaar wordt voor de vijfde keer een groep kinderen uitgenodigd.

Een werkgroep uit de Stichting Oost West-contacts zet er zich jaarlijks voor in om deze kinderen een maand lang een onbezorgde vakantie in Roden aan te bieden. Een dergelijke vakantie blijken deze kinderen hard nodig te hebben. Het leven van de kinderen in dit rampgebied is namelijk niet te vergelijken met dat van onze kinderen. Er komt onder de bevolking (en vooral onder de kinderen) veel ziekte voor als gevolg van deze besmetting.

De kinderen gaan tijdens hun verblijf in Roden overdag gewoon naar school. Het Nienoordcollege heeft daarvoor een lokaal in de voormalige Mavoschool beschikbaar gesteld. Ook worden er enige uitstapjes gemaakt naar onder meer het Noorder dierenpark in Emmen en naar Schiermonnikoog.

De kinderen verblijven tijdens hun vakantie in gastgezinnen. Maar het blijkt wel ieder jaar weer nodig om gezinnen op te roepen om als gastgezin te fungeren. Voor informatie kunt u contact opnemen met Wilma Jonkman, tel. 050-5019 231 of Fred Landsman, tel. 050-5018 594.

Markeloër Reinder Jacobi boer van het jaar.

De Markeloër melkveehouder Reinder Jacobi is in het bezit van de titel "Boer van het jaar 1996". Vanwege zijn maatschappelijke inzet, was hij unaniem favoriet bij de jury die deze eervolle onderscheiding toekent. Aldus het blad Vee & Gewas van 27 januari 1996.

Reinder Jacobi is lid van de VNTS en heeft veel belangstelling voor Midden- en Oost-Europa. Met name in Rusland, waar hij een aantal keren is geweest. Reinder Jacobi is niet alleen geïnteresseerd in de natuur en steden van het land, maar ook in het wel en wee van de bevolking. Mede door zijn inzet wordt er aan het eind van dit jaar een gezondheidscentrum geopend in Minsk. Reinder Jacobi maakte zich de Russische taal eigen om met de lokale bevolking te kunnen communiceren.

Maar zijn eerste kennismaking met het Oostblok was gedurende een reis van de Nederlandse tractordealer, de dealer van de Zetor tractoren uit Tsjechië. "Daar zagen we de contouren van het communistisch bewind. Soms waren het goed geleide bedrijven, soms wat minder. Heb je dat land eenmaal gezien, dan wil je meer weten en je wilt de mensen daar ook helpen", zegt Jacobi.

František VANIČEK

orgel, (bekroond bij het
A.Schweitzer Conc.in Deventer),
tevens begeleider van BONI
PUERI, Ned.tournee April,
zoekt enkele plaatsen om te
concerteren in de week van
26 juli - 3 augustus.
Inl. Postb.240,7120 AE Aalten
J.Berkelbach, Fax 0543-474984
Tel.47.49.02)

* * * * *
* Tsjechië, Slowakije en Hongarije *
* **RECREA** *
* * * * *
* Vakantiewoningen, pensions, *
* appartementen en hotels. *
* * * * *
* Bel voor gids: Tel. 0578-613992 *
* Fax 0578-614145 *
* **10% korting voor V.N.T.S. leden** *
* * * * *

Taalactiviteiten Slowaaks en Tsjechisch: inventarisatie, informatie.

Alle informatie over taalcursussen Tsjechisch of Slowaaks, privé- en groepslessen, docenten en studiebegeleiders, tolken en vertalers, is zeer welkom bij dhr. D.J.Dragt; hij wil deze op zijn beurt graag doorgeven aan belangstellenden. Ook voor informatie over leermethoden en hun geschiktheid voor zelfstudie kunt u terecht bij:

D.J. Dragt, Einsteinlaan 27, 7904 EA Hoogeveen; tel. 0528-262915.

Reisinformatiedag te Hoogeveen

De organisatoren van de informatiedag, de VNTS en de Stichting Stedenband Hoogeveen-Martin, hadden over gebrek aan belangstelling niet te klagen. Een groot aantal bezoekers kwam een kijkje nemen in de hal en de burgerzaal van het gemeentehuis te Hoogeveen. Diverse organisaties waren aanwezig met folders en ander promotiemateriaal om het publiek voorlichting te geven over Tsjechië en Slowakije als vakantiebestemming. Vele bezoekers bladerden de informatiemappen door, bekeken de aanwezige video's, lieten zich informeren over natuurschoon, wandelmogelijkheden, bezienswaardigheden, accommodaties, campings e.d. Voor de prijs van 1 gulden kon men zich laven aan een heerlijke Tsjechische wijn. Ook was er een stand waar men informatie kon krijgen over talencursussen Tsjechisch en Slowaaks voor hen, die zich in deze talen willen bekwamen.

De partnergemeente van Hoogeveen, Martin in Slowakije, presenteerde zich op een bijzondere manier. Een delegatie uit Martin was aanwezig met een eigen stand waarop een grote hoeveelheid promotiemateriaal was uitgesteld bestaande uit folders en kaarten, produkten en lekkere hapjes en drankjes. De delegatie bestond verder uit drie muzikanten, die op krachtige wijze temperamentvolle volksmuziek uit Slowakije ten gehore brachten en zichzelf daarbij begeleidden met een tweesnarige mini-cello en twee violen en die er in slaagden om de aanwezigen in de juiste stemming te krijgen.

Onder de aanwezigen was ook de honorair consul van de Slowaakse Republiek, dhr. H.J.M. Woerdman. Hoewel hij normaliter vooral bezig is het bedrijfsleven in Nederland en Slowakije voor elkaar te interesseren, besteedde hij deze middag om mee te folderen en Slowakije naar voren te brengen als één van de mooiste stukjes van Europa en de Tatra's en de Fatra's aan te bevelen bij het publiek.

De zaal was 'aangekleed' met een expositie van kindertekeningen van een aantal scholen in Martin en een schitterende fototentoonstelling van Martin en omgeving, en de folklore in het Turiec-gebied.

Samenvattend, de organisatoren kunnen terugzien op een geslaagde middag en schrijver dezes wil de VNTS aanmoedigen om door te gaan met de initiatieven om steeds weer op andere plaatsen met bestaande stedenbanden dergelijke voorlichtingsdagen op te zetten.

Huub Kerver

Cok Oostveen verzamelt voor de V.N.T.S. allerlei informatie op het gebied van reizen, vervoer, vakantiewoningen e.d. Een en ander staat ter beschikking van V.N.T.S.-leden. Hebt u op dit gebied nuttige informatie voor de V.N.T.S., laat het Cok dan weten. Zijn adres is: Mesdagstraat 23-1, 1073 HJ Amsterdam. Tel. 020-6628546.

(advertentie)

Vertaal- en Organisatiebureau TV

(Oost-Europa)

TOLKAMER Nederland

Hinkeman 15
NL 6916 LL Tolkamer

Telefoon 0316-541504/547051
Telefax/modem 0316-542014
Semafoon 06-59052805
Mobiel tel. 06-53225796

Bankrelaties:
SNS Bank 92.93.43.182
ABN-AMRO Bank 43.32.05.652
Postbank 67.27.958
KvK Arnhem nr. 87526

BRNO Tsjechie

Pillova 4
638 00 Brno

Open brief aan alle leden
van de Vereniging Vrienden
Nederland-Tsjechie & Slowakije

Betr.: reclame

Zeer geachte lezer/lezeres,

Reclame komt veelal ongevraagd bij u in de brievenbus. Aanbiedingen van velerlei aard. Als u van dergelijke reclame verschoond wilt blijven, dan kunt u daartegen maatregelen nemen.

Sympathie met bepaalde onderwerpen uit de samenleving kan betuigd worden door lid te zijn van groepen welke geconcentreerd zijn op datgene wat we graag willen beleven.

Zo kan men met redenen lid worden van de V.N.T.S. Meestal zal dat zijn tot vergaring van kennis, maar vaker nog omdat men zich een voelt met de doelstellingen. Heerlijk om daarbij te mogen behoren!!

Uit kostenoverweging blijkt het nodig onze maandelijks ledenbrief te verrijken met advertenties. **RECLAME !!**

Misschien zitten wij als leden van de vereniging niet te wachten op deze reclame en hebben we onze brievenbus, zoals hierboven al bedoeld, voor dat medium gesloten en worden we toch nog opgezadeld met iets wat we niet willen.

Het nu voorliggende maart-nummer geeft ons aanleiding om deze open brief te schrijven. Naast **RECLAME** krijgen we tegelijk ook een tombola in de bus. Een tombola welke, op een na, enkel uit nieten bestaat.

Reclame is goed, het is niet meer uit onze maatschappij weg te denken, maar laten we oppassen dat we niet zelf onze reiskosten betalen.

VOLGENDE KEER MEER, MAAR DAN IETS VAN ONZE RECLAME

Hanna J. Tebra-Vašáková
(beedigd tolk-/vertaalster)